

Handläggare
Reuter Dahl Karin

Datum
2015-10-18

Diarienummer
AMN-2015-365

Arbetsmarknadsnämnden

Riktlinjer för försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd för livsföring i övrigt

Förslag till beslut

Arbetsmarknadsnämnden föreslås besluta

att anta förslag till revidering av riktlinjer med tillämpningsregler och handläggningsordning för försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd till livsföring i övrigt samt tillhörande beloppsbilaga samt

att förändringen som rör underhållsstöd ska gälla retroaktivt från 1 oktober 2015.

Sammanfattning

Riktlinjer med tillämpningsregler och handläggningsordning för försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd till livsföring i övrigt fungerar som styrning och vägledning för arbetet med personer i behov av ekonomiskt bistånd. Förändrad lagstiftning, omvärldsfaktorer, politiska beslut påverkar innehållet. Riktlinjerna behöver därför regelbundet ses över och vid behov revideras. En översyn har skett med anledning av kommande lagändringar om fritidspeng, översyn av kostnader för dator och internetuppkoppling, kostnad för bostadsförmedling och nämndens uppdrag i mål och budget. Riksnormen för barn höjs från 1 januari 2016. Beloppsbilagan har justerats utifrån höjningen.

Ärendet

Arbetet med försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd till livsföring i övrigt styrs främst av socialtjänstlagen med tillhörande förordningar men också rättspraxis samt av kommunala riktlinjer. Riktlinjerna med tillämpningsregler och handläggningsordning för försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd till livsföring i övrigt fungerar som styrning och vägledning för arbetet med personer i behov av ekonomiskt bistånd. Förändrad lagstiftning, omvärldsfaktorer, politiska beslut påverkar innehållet. Riktlinjerna behöver därför regelbundet ses över och vid behov revideras. Den senaste revideringen skedde av utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden 2014-11-17 och fastställdes av Arbetsmarknadsnämnden som ny ansvarig nämnd vid sammanträde 2015-01-22, § 17.

En översyn har skett utifrån konsekvensändringar med anledning av kommande lagändringar om fritidspeng, översyn av kostnader för dator och internetuppkoppling, kostnad för bostadsförmedling och nämndens uppdrag i mål och budget: *Revidera riktlinjerna så att vårdnadshavare som uppbär både bistånd och underhållsstöd inte missgynnas i och med den statliga höjningen av underhållsstödet.*

Fritidsaktiviteter för barn

Bestämmelser i socialtjänstlagen om fritidspeng till barn i familjer som uppbär försörjningsstöd tas bort från 1 januari 2016 och istället höjs riksnormen för barn med 100-250 kr från samma tidpunkt. Riktlinjerna har därför justerats utifrån denna lagändring. Justeringarna finns på 31 i riktlinjerna och gäller från 1 januari 2016.

Kostnad för köplats i bostadsförmedling

Den 1 januari 2016 inrättar kommunen en bostadsförmedling som kommer att förmedla hyreslägenheter från flera hyresvärdar. Det kommer att kosta 290 kr per år att stå i kön och gäller även personer som tidigare stått i en hyresvärdas kö och inte betalat något. När en hyresrätt förmedlas tillkommer en förmedlingsavgift på 1 250 kr för att täcka kommunens kostnader. Förmedlingsavgifterna kommer att vara lägre för studentbostäder, trygghetsboenden och korttidskontrakt.

Uppsala kommun har en bostadsmarknad där konkurrensen om hyresrätter är stor. I dagsläget krävs en längre tids köande för att få tillgång till en hyresrätt och en person utan finansiella resurser har svårt att hitta ett långsiktigt boende med kort varsel. Förvaltningen ser därför svårigheter med att göra gränsdragningar och bedömningar av i vilka situationer en person skulle ha rätt att få kostnaden godkänd, och i vilka situationer den inte skulle vara godkänd. Det är därför rimligt att personer som uppbär försörjningsstöd och ser ett eget behov av att stå i bostadsförmedlingens kö får denna kostnad godkänd vid ansökan om försörjningsstöd. Likaså förmedlingskostnaden bör godkännas för personer som uppbär försörjningsstöd. Förvaltningen bedömer också att det är rimligt att hemmaboende ungdomar från 16 år har möjlighet att stå i bostadskön för att underlätta att flytta till eget boende när det blir aktuellt. Därför föreslås att kostnaden för köplats för den hemmaboende ungdomen betraktas som en godkänd kostnad för hushållet.

Förslag till tillägg i riktlinjerna återfinns på sidan 28 i riktlinjedokumentet.

Underhållsstöd

Nämnden har ett uppdrag i Mål och budget 2016 att revidera riktlinjerna så att vårdnadshavare som uppbär både bistånd och underhållsstöd inte missgynnas i och med den statliga höjningen av underhållsstödet. Revidering har skett så underhållsbidrag räknas som inkomst med samma belopp som bidraget hade före höjningen i oktober 2015. Förslag till förändringarna finns på sidorna 19-20 i riktlinjedokumentet.

Dator/bredband

Förvaltningen bedömer att dator med internetuppkoppling bör ingå som en del i hemutrustning. Därför föreslår förvaltningen att hushåll som bedöms vara i behov av långvarigt ekonomiskt bistånd bör beviljas detta om behov finns. Beloppen för kostnader som beviljats föreslås inte förändras. Ur ett jämlikhetsperspektiv är det viktigt att barn och ungdomar i familjer med långvarigt behov av ekonomiskt bistånd får möjlighet att delta i skolarbetet och i mötesplatser på nätet. Det är också viktigt att föräldrarna kan ta del av informationen från skolan, vilket ofta sker via Internet. Mot bakgrund av att många skolor och förskolor kommunicerar med föräldrar via e-post och att barn tidigt får skoluppgifter som kräver dator i hemmet bör dator beviljas till barnfamiljer utan begränsning vad gäller barnens ålder. I riktlinjerna framhålls att nämnden i samband med uppföljning kring barnens situation särskilt ska uppmärksamma behovet av dator och internetuppkoppling. Även Socialstyrelsen anger i sin handbok för ekonomiskt bistånd att dator med internetuppkoppling bör ingå som en del i hemutrustning.

Förslag till förändringar finns på sidorna 37-38 i riktlinjedokumentet.

Fortsatt arbete med revidering av riktlinjerna

En redaktionell översyn av riktlinjerna pågår för närvarande inom förvaltningen och riktlinjerna förväntas färdigställas för förslag om beslut i nämnden under början av 2016. Den pågående översynen fokuseras på att göra riktlinjerna mer lättillgängliga för handläggare inom försörjningsstöd och fungera som ett tydligare stöd i handläggningen. Revideringarna är redaktionella och avser inte förändringar i ersättningsnivåer eller nämndens bedömning av skälig levnadsnivå inom olika områden.

Ekonomiska konsekvenser

Kommunfullmäktiges uppdrag till nämnden att revidera riktlinjerna för försörjningsstöd så att familjer som har underhållsstöd inte missgynnas i och med den statliga höjningen bedöms ge en kostnadseffekt för utbetalt ekonomiskt bistånd med 2 500 tkr per år. Förändringarna gällande dator och internetuppkoppling bedöms inte ge någon avgörande påverkan på kostnaderna för försörjningsstöd. Vad gäller ekonomiska konsekvenser för att godkänna kostnader för köplats i bostadsförmedlingen är det svårt att bedöma dessa kostnader. Inte alla som uppbär försörjningsstöd kommer att stå i bostadskön utan främst de som bor i tillfälligt boende. Kostnaden för köplats är relativt låg och förmedlingsavgiften är en engångskostnad. Höjningen av riksnormen för barn kommer att innebära ökade kostnader för försörjningsstödet med 100-250 kr per barn och månad.

Arbetsmarknadsnämnden

Lena Winterbom
Direktör

**RIKTLINJER MED
TILLÄMPNINGSREGLER OCH
HANDLÄGGNINGSSORDNING**

FÖR

FÖRSÖRJNINGSTÖD

OCH

**EKONOMISKT BISTÅND FÖR
LIVSFÖRING I ÖVRIGT**

SOCIALTJÄNSTENS MÅL OCH KOMMUNENS MÅLDOKUMENT..... 1

INLEDNING	1
MÅL FÖR SOCIALTJÄNSTEN I UPPSALA KOMMUN	1
2 KAP. KOMMUNENS ANSVAR	2
2 A KAP. OM ANSVARSFÖRDELNING MELLAN KOMMUNER I FRÅGA OM STÖD OCH HJÄLP ENLIGT DENNA LAG.....	3
4 KAP. RÄTTEN TILL BISTÅND	3
11 KAP. HANDLÄGGNING AV ÄRENDEN - OM SAMTYCKE	6
FÖRORDNINGEN (2008:975) OM UPPGIFTSSKYLDIGHET I VISSA FALL ENLIGT SOCIALTJÄNSTLAGEN (2001:453).....	7
ÖVRIGA UTREDNINGSKONTAKTER ELLER KONTROLLER KRÄVER DEN ENSKILDES SAMTYCKE.....	9
GRUNDLÄGGANDE PRINCIPER FÖR INDIVIDUELL BEHOVSPRÖVNING	9
INRIKTNING.....	10
SAMVERKAN	11
VILLKOR FÖR BISTÅND.....	11
BESLUT.....	12
INDIVIDUELL PLAN.....	12
BARNPERSPEKTIVET	12
<i>Om FN:s barnkonvention, socialtjänstlagen mm .....</i>	<i>12</i>
<i>Om rätten till ekonomiskt bistånd.....</i>	<i>12</i>
JÄMSTÄLLDHET.....	13
VÅLDSUTSÄTTA	14
<i>kvinnofrid.....</i>	<i>14</i>
<i>manfrid .....</i>	<i>14</i>
<i>resurscentrum för våld i nära relationer.....</i>	<i>14</i>
KOMPETENSHÖJANDE VERKSAMHET.....	15
<i>VÄGRAN ELLER Nedsättning av ekonomiskt bistånd.....</i>	<i>15</i>
FÖRSÖRJNINGSSTÖDETS NIVÅ OCH INNEHÅLL	16
OLIKA HUSHÅLLSTYPER OCH BERÄKNING AV VISSA KOSTNADER	16
<i>Hushållsgemenskap men ej sambor.....</i>	<i>16</i>
<i>Sammanboende under äktenskapslikanden förhållanden (sambor) .....</i>	<i>16</i>
<i>Gifta makar - ej sammanboende.....</i>	<i>16</i>
<i>Gifta makar – med betänketid efter skilsmäsoansökan.....</i>	<i>17</i>
<i>Gifta makar - ena maken bosatt utomlands.....</i>	<i>17</i>
<i>Underårig som blir förälder.....</i>	<i>17</i>
<i>ungdom som ingår äktenskap .....</i>	<i>17</i>
BERÄKNING AV EKONOMISKT BISTÅND.....	18
* ÖVERSKJUTANDE SKATT	20
**REALISERBARA TILLGÅNGAR.....	20
*** SPARMEDEL.....	20
**** HANDIKAPPERSÄTTNING OCH VÅRDBIDRAG.....	21
***** HEMMABOENDE BARN OCH SKOLUNGDOMARS INKOMSTER OCH TILLGÅNGAR	21
*****JOBSTIMULANS (4 KAP 1 B § SOL).....	22
RIKSNORM (4 KAP 3§ 1 ST 1P SOCIALTJÄNSTLAGEN).....	24
<i>Livsmedel.....</i>	<i>24</i>
<i>Kläder och skor .....</i>	<i>24</i>
<i>Lek och fritid .....</i>	<i>24</i>
<i>Hälsa och hygien.....</i>	<i>24</i>
<i>BARN – OCH UNGDOMSFÖRSÄKRING .....</i>	<i>24</i>
<i>Förbrukningsvaror .....</i>	<i>25</i>
<i>Dagstidningar, telefon, MOBILTELEFON, TV-avgift.....</i>	<i>25</i>
REDUCERAD NORM (4 KAP 3§ 2ST SOL)	25
FÖRHÖJD NORM (4 KAP 3§ 2ST SOL)	25
<i>Specialkost.....</i>	<i>25</i>
<i>STUDENTEXAMEN.....</i>	<i>25</i>
<i>Barnperspektiv.....</i>	<i>25</i>
ÖVRIGT FÖRSÖRJNINGSSTÖD - SKÄLIGA KOSTNADER (4 KAP 3§ 1ST 2P SOCIALTJÄNSTLAGEN)	26
<i>Akuta hjälpbehov.....</i>	<i>26</i>
<i>Arbetsresor.....</i>	<i>26</i>
<i>Boendekostnad och boendestandard .....</i>	<i>27</i>

<i>Elkostnad</i>	31
<i>Fackföreningsavgift/avgift arbetslöshetskassa</i>	31
<i>Fickpengar</i>	31
<i>Fritidsaktiviteter FÖR BARN</i>	31
<i>FRITIDSAKTIVITETER FÖR VUXNA med långvarigt behov av ekonomiskt bistånd</i>	33
<i>Hemförsäkring</i>	33
<i>Umgänge</i>	34
<i>Uteätartillägg</i>	35
EKONOMISKT BISTÅND FÖR LIVSFÖRING I ÖVRIGT	36
<i>Avgift för hemtjänst/hemsjukvård</i>	36
<i>Avgift för förskoleverksamhet, förskoleklass och skolbarnomsorg</i>	36
<i>Begravning och dödsboanmälan</i>	36
<i>Dator och bredband</i>	37
<i>Familjerådgivning</i>	38
<i>Flyttkostnad OCH MAGASINERINGSKOSTNAD</i>	38
<i>Färdtjänstavgift</i>	39
<i>Glasögon</i>	39
<i>Hemutrustning</i>	40
<i>Hjälpmedel</i>	40
<i>id-handling</i>	41
<i>KOSTNADER FÖR JURIDISK HJÄLP</i>	41
<i>Kurslitteratur</i>	42
<i>Lexikon</i>	42
<i>Psykoterapi</i>	42
<i>Resor - ej arbetsresor</i>	42
<i>Riksfärdtjänst</i>	43
<i>Sjukvårdande behandling</i>	43
<i>Skulder</i>	44
<i>Tandvård</i>	46
<i>Telefoninstallation</i>	48
SÄRSKILDA FRÅGOR	50
<i>BIDRAGSBROTT</i>	50
<i>UTLANDSVISTELSE</i>	50
<i>ÖVERKLAGANDE</i>	50
FÖRSÖRJNINGSHINDER OCH ÄNDAMÅL MED UTBETALT EKONOMISKT BISTÅND	51
<i>FÖRSÖRJNINGSHINDER – INDIVIDNIVÅ</i>	51
<i>huvudkategorier</i>	51
<i>ÄNDAMÅL – HUSHÅLLSNIVÅ</i>	52
<i>Huvudkategorier</i>	52
SÄRSKILDA GRUPPER	54
<i>ARBETSLÖSA</i>	54
<i>Unga arbetslösa</i>	55
<i>arbetslösa med arbetshinder</i>	56
<i>Kommunala och kommunfinansierade arbetsmarknads- och arbetsrehabiliterande insatser</i>	57
<i>SJUKDOM/SAKNAR ARBETSFÖRMÅGA</i>	57
<i>Samordnad individuell plan (SIP)</i>	58
<i>arbetslivsintroduktion</i>	58
<i>STUDERANDE</i>	58
<i>SKOLUngdomar</i>	58
<i>Vuxna</i>	59
<i>Ledighet för personer som deltar i sfi-studier</i>	60
<i>BARN SOM ÄR PRIVATPLACERADE ELLER SLÄKTINGPLACERADE</i>	61
<i>EGNA FÖRETAGARE</i>	61
<i>LÅGINKOMSTTAGARE – LÅG EKONOMISK STANDARD</i>	61
<i>LÅNGVARIGT BIDRAGSBEROENDE</i>	62
<i>GENOMFÖRANDEPLAN</i>	62

UTLÄNDSKA MEDBORGARE	62
<i>Med uppehållstillstånd</i>	62
<i>Utan uppehållstillstånd</i>	63
<i>Asylsökande</i>	63
EU-MEDBORGARE	63
<i>Allmän orientering</i>	63
UPPEHÅLLSRÄTT	63
<i>uppehållskort</i>	64
<i>Yrkesverksamma personer</i>	64
<i>Arbetssökande</i>	65
<i>Icke yrkesverksamma personer</i>	65
<i>Tillfällig vistelse</i>	65

SOCIALTJÄNSTENS MÅL OCH KOMMUNENS MÅLDOKUMENT

INLEDNING

Den politiskt ansvarige nämnden fastställer på vilket sätt och i vilken omfattning kommunen ska tillgodose en individs eller ett hushålls behov av ekonomiskt bistånd. Uppsala kommuns riktlinjer för försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd till livsföring i övrigt utgår, förutom från lagar och förordningar, även från Socialstyrelsens Handbok för socialtjänsten, Ekonomiskt bistånd, samt vägledande domar från förvaltningsrätt, kammarrätt eller högsta domstol. Även beslut från JO och IVO (Inspektionen för vård och omsorg) påverkar riktlinjernas utformning.

För ytterligare vägledning se Socialstyrelsens Handbok för socialtjänsten, Ekonomiskt bistånd.

Arbetet med ekonomiskt bistånd är ett tvådelat uppdrag

- Hjälpa människor till att finna vägar till egen försörjning
- Pröva rätten till ekonomiskt bistånd under tiden.

Målet är att den enskilde ska kunna försörja sig själv, i första hand genom arbete. Arbetslinjen ska gälla för personer som söker ekonomiskt bistånd. Det handlar om att ta tillvara varje människas vilja och förmåga att arbeta och försörja sig själv. Den enskildes resurser och förmågor sätts i fokus. Socialtjänstens främsta uppgift blir därmed att genom aktiva insatser samt motivations- och förändringsarbete skapa förutsättningar för den enskilde att ta detta ansvar.

För personer som saknar arbetsförmåga eller vars arbetsförmåga inte är klarlagd ska arbetet inriktas mot arbetsförberedande och rehabiliterande insatser. Möjligheterna till annan försörjning ska undersökas.

Socialtjänstlagen tydliggör kommunens ansvar för att säkerställa ett yttersta skyddsnät, i de fall andra generella försäkringssystem inte är tillämpliga. Det innebär att oavsett orsak ska varje persons behov utredas och socialtjänsten ska bedöma vilket bistånd den enskilde behöver för att tillgodose sina behov.

MÅL FÖR SOCIALTJÄNSTEN I UPPSALA KOMMUN

Myndighetsutövningen utgår från socialtjänstlagen (2001:453) och socialtjänstförordningen (2001:937). Arbetet inom Socialtjänst – Socialbidrag ska präglas av socialtjänstens övergripande mål som det formuleras i portalparagrafen (1 kap. 1 – 2 §§ SoL)

1 kap. Socialtjänstens mål

”1 § Samhällets socialtjänst ska på demokratins och solidaritetens grund främja människors

- ekonomiska och sociala trygghet
- jämlikhet i levnadsvillkor
- aktiva deltagande i samhällslivet

Socialtjänsten ska under hänsynstagande till människans ansvar för sin och andras sociala situation inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och grupperns egna resurser. Verksamheten ska bygga på respekt för människors självbestämmande och integritet.

2 § När åtgärder rör barn ska det särskilt beaktas vad hänsynen till barnets bästa kräver. Med barn avses varje människa under 18 år.”

Kommunfullmäktige beslutar om inriktning, verksamhet och ekonomi samt policier, planer och program. Följande dokument har särskild betydelse för arbetet med försörjningsstöd:

- Program för individ och familjeomsorgen (KF 2001)
- Arbetsmarknadspolitiskt program (KF 2010)
- Barn och ungdomspolitiskt program (KF 2009)
- Drogpolitisk policy (KF 2002)
- Minoritetspolicy (KF 2011)
- Policy för hållbar utveckling (KF 2008)

Andra viktiga styrdokument är följande:

- Nämndens (AMN) uppdragsplan
- Delegationsordning
- Bostadspolitisk strategi (KF 2010)
- Socialstyrelsens ”Allmänna råd om ekonomiskt bistånd”
- Socialstyrelsens ”Ekonomiskt bistånd – stöd för rättstillämpning och handläggning”
- Socialstyrelsens skrift ”Barnperspektiv vid handläggning av ekonomiskt bistånd”

2 KAP. KOMMUNENS ANSVAR

6 § Kommunen får även träffa överenskommelse med landstinget, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen om att, inom ramen för socialtjänstens uppgifter, samverka i syfte att uppnå en effektivare användning av tillgängliga resurser. Kommunen skall bidra till finansieringen av sådan verksamhet som bedrivs i samverkan. Enligt bestämmelserna i lagen (2003:1210) om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser får kommunen delta i finansiell samordning inom rehabiliteringsområdet.

Riksrevisionen får granska sådan verksamhet som bedrivits i samverkan med och delvis finansierats av Försäkringskassan eller Arbetsförmedlingen. Vid en sådan granskning har Riksrevisionen rätt att ta del av de uppgifter som behövs för att granska verksamheten. (Lag 2007:409).”

7 § När den enskilde har behov av insatser både från socialtjänsten och från hälso- och sjukvården ska kommunen tillsammans med landstinget upprätta en individuell plan. Planen ska upprättas om kommunen eller landstinget bedömer att den behövs för att den enskilde ska få sina behov tillgodosedda, och om den enskilde samtycker till att den upprättas. Arbetet med planen ska påbörjas utan dröjsmål.

Planen ska när det är möjligt upprättas tillsammans med den enskilde. Närstående ska ges möjlighet att delta i arbetet med planen, om det är lämpligt och den enskilde inte motsätter sig det.

Av planen ska framgå

1. vilka insatser som behövs
2. vilka insatser som respektive huvudman ska ansvara för
3. vilka åtgärder som vidtas av någon annan än kommunen eller landstinget, och
4. vem av huvudmännen som ska ha det övergripande ansvaret för planen. Lag (2009:981)”

2 A KAP. OM ANSVARFÖRDELNING MELLAN KOMMUNER I FRÅGA OM STÖD OCH HJÄLP ENLIGT DENNA LAG

ANSVARIG KOMMUN

”1 § Den kommun där den enskilde vistas ansvarar för stöd och hjälp enligt 2 kap. 1 §, om inte annat följer av 3-5 §§. Lag (2011:328).

2 § Om det står klart att en annan kommun än vistelsekommunen ansvarar för stöd och hjälp åt en enskild, är vistelsekommunens ansvar begränsat till akuta situationer. Lag (2011:328).

3 § Om den enskilde är bosatt i en annan kommun än vistelsekommunen, ansvarar bosättningskommunen för det stöd och den h Lag (2011:328).jälp som den enskilde behöver. Med bosättningskommun avses i detta kapitel

1. den kommun där den enskilde är stadigvarande bosatt, eller
2. om den enskilde är stadigvarande bosatt i en kommun men har sin starkaste anknytning till en annan kommun, den sistnämnde kommunen, eller
3. om den enskilde saknar stadigvarande bostad, den kommun till vilken han eller hon har sin starkaste anknytning. Lag (2011:328).”

5 § Den kommun där den enskilde är folkbokförd ansvarar för stöd och hjälp

1. under kriminalvård i anstalt,
2. under vård på sjukhus eller annan sjukvårdsinrättning på initiativ av någon annan än en kommun,
3. som aktualiserats inför avslutningen av vård enligt 1 eller 2. Lag (2011:328).”

ANSÖKAN OM INSATSER I EN ANNAN KOMMUN

8 § En person som önskar flytta till en annan kommun, får ansöka om insatser i den kommunen om han eller hon

1. till följd av hög ålder, funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom har ett varaktigt behov av omfattande vård- eller omsorgsinsatser och därför inte kan bosätta sig i den andra kommunen utan att de insatser som han eller hon behöver lämnas, eller
2. på grund av våld eller andra övergrepp behöver flytta till en annan kommun men inte kan göra det utan att de insatser som han eller hon behöver lämnas. Lag (2011:328).

9 § En ansökan enligt 8 § ska behandlas som om den enskilde var bosatt i inflyttningskommunen. Är den sökandes behov tillgodosedda i bosättningskommunen, får hänsyn inte tas till den omständigheten när ansökan prövas.

Bosättningskommunen är skyldig att på begäran bistå i den utredning som den andra kommunen behöver för att kunna pröva ansökan. Lag (2011:328).”

4 KAP. RÄTTEN TILL BISTÅND

Rätten till och andra förutsättningar för ekonomiskt bistånd regleras med stöd av 4 kap.1 – 6 §§ samt 9 kap 1 – 4 §§ Socialtjänstlagen.

”1 §: Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt.

Vid prövningen av behovet av bistånd för livsföring i övrigt får hänsyn inte tas till den enskildes ekonomiska förhållanden om rätten att ta ut avgifter för beståndet regleras i 8 kap.

Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv. Lag (2010:52).

1a §: Följande inkomster ska inte beaktas vid bedömningen av rätten till bistånd enligt 1§

1. hemmavarande barns inkomster av eget arbete
2. hemmavarande skolungdoms inkomster av eget arbete, om skolungdomarna är under 21 år

Till skolgång räknas studier i grundskolan eller gymnasieskolan eller annan jämförlig utbildning

Inkomster som avses i första stycket får dock beaktas vid tillämpning av 1§ till den del de överstiger ett prisbasbelopp per kalenderår enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken. Lag (2013:421).

1 b § För den som har fått försörjningsstöd under sex månader i följd ska 25 procent av inkomsterna av anställning inte beaktas vid bedömning av rätten till bistånd enligt 1 § (särskild beräkningsregel).

Den särskilda beräkningsregeln gäller under två år. Därefter måste kravet på att försörjningsstöd ska ha lämnats under sex månader i följd uppfyllas på nytt för att den särskilda beräkningsregeln ska gälla igen.

Den särskilda beräkningsregeln gäller inte inkomster som anges i 1 a §. Lag (2013:421).”

”2 § Socialnämnden får ge bistånd utöver vad som följer av 1§ om det finns skäl för det.

Kommentar: Bistånd enligt 4 kap 2§ kan i vissa fall beviljas bland annat i förebyggande eller rehabiliterande syfte (tex till skulder) även om den enskilde inte har rätt till bistånd enligt 4 kap 1 §.

Ansökan ska först prövas enligt 4 kap 1 § för att den enskilde ska ha möjlighet att överklaga ett beslut om avslag. Därefter tas ställning till om bistånd kan beviljas enligt 4 kap 2 §.

Beslut enligt 4 kap 2 § fattas av nämndens individuetskott eller (i brådskande fall) av individuetskottets ordförande.

3 § Försörjningsstöd lämnas för skäliga kostnader för

1. livsmedel, kläder och skor, lek och fritid, förbrukningsvaror, hälsa och hygien samt dagstidningar, telefon och TV-avgift
2. boende, hushållsel, arbetsresor, hemförsäkring, samt medlemskap i fackförening och arbetslöshetskassa

Skäliga kostnader enligt första stycket 1 ska i enlighet med vad regeringen närmare föreskriver beräknas enligt en för hela riket gällande norm (riksnorm) på grundval av officiella prisundersökningar av olika hushållstypers baskonsumtion. Om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl, ska socialnämnden dock beräkna dessa kostnader till en högre nivå. Nämnden får också i ett enskilt fall beräkna kostnaderna till en lägre nivå, om det finns särskilda skäl för detta. Lag (2009:1233).

4 § Socialnämnden får begära att den som får försörjningsstöd under viss tid ska delta i av nämnden anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet om den enskilde inte har kunnat beredas någon lämplig arbetsmarknadsåtgärd.

Den praktik eller kompetenshöjande verksamhet som avses i första stycket ska syfta till att utveckla den enskildes möjligheter att i framtiden försörja sig själv. Verksamheten ska stärka den enskildes möjligheter att komma in på arbetsmarknaden eller, där så är lämpligt, på en fortsatt utbildning. Den ska utformas med skälig hänsyn till den enskildes individuella önskemål och förutsättningar.

Socialnämnden ska samråda med Arbetsförmedlingen innan beslut fattas enligt första stycket. Lag (2013:421).

5 § Om den enskilde utan godtagbart skäl avböjer att delta i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet som anvisats enligt 4 §, får fortsatt försörjningsstöd vägras eller nedsättas. Detsamma gäller om han eller hon utan godtagbart skäl uteblir från praktiken eller den kompetenshöjande verksamheten.

6 § Den som deltar i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet enligt 4 § ska i det sammanhanget inte anses som arbetstagare. I den utsträckning den enskilde utför uppgifter som stämmer överens med eller till sin art liknar sådant som vanligen utförs vid förvärvsarbete, ska han eller hon dock likställas med arbetstagare vid tillämpning av 2 kap 1-9 §§, 3 kap 1-4 §§ och 6-13 §§, 4 kap 1-4 §§ och 8-10 §§ samt 7-9 kap arbetsmiljölagen (1977:1160) och av bestämmelserna om arbetsskadeförsäkring i socialförsäkringsbalken. Lag (2010:1284)”

4 a KAP ERSÄTTNING FÖR BARNS KOSTNADER FÖR FRITIDSAKTIVITETER

1 § Hushåll med barn som går i grundskolans årskurs 4–9 eller motsvarande i andra skolformer har rätt till ersättning från socialnämnden för kostnader för barnets deltagande i fritidsaktiviteter (fritidspeng) om hushållet vid ansökningstillfället

1. har försörjningsstöd enligt 4 kap. 1 §, och
  2. har haft sådant stöd under minst sex månader den senaste tolv månadersperioden.
- Barnets fritidsaktiviteter ska vara regelbundna och ledarledda samt främja ett aktivt deltagande i samhällets gemenskap.

Fritidspengen får inte påverka beräkningen av försörjningsstödet enligt 4 kap. 3 § andra stycket tredje meningen. Lag (2014:468).

2 § Om barnet bor varaktigt även i ett annat hushåll (växelvist boende) och båda hushållen uppfyller kraven i 1 § har respektive hushåll var för sig rätt till hälften av det belopp som fritidspengen högst får uppgå till.

Om bara ett av hushållen uppfyller kraven i 1 § har detta hushåll rätt till hälften av det belopp som fritidspengen högst får uppgå till. Lag (2014:468).

3 § Regeringen får meddela föreskrifter om vilket belopp fritidspengen får uppgå till. Lag (2014:468).

9 KAP. ÅTERKRAV m.m.

1 § Om någon genom oriktiga uppgifter eller genom underlåtenhet att lämna uppgifter eller på annat sätt förorsakat att ekonomiskt bistånd enligt 4 kap 1 § utgetts obehörigen eller med för högt belopp, får socialnämnden återkräva vad som har betalats ut för mycket.

Om någon i annat fall än som avses i första stycket tagit emot sådant ekonomiskt bistånd obehörigen eller med för högt belopp och skäligen borde ha insett detta, får socialnämnden återkräva vad som har betalats ut för mycket.

2 § Socialnämnden får, i andra fall än som avses i 1 §, återkräva bistånd som den enskilde har erhållit enligt 4 kap 1 § endast om den lämnats

- som förskott på förmån eller ersättning,
- till den som är indragen i arbetskonflikt, eller
- till den som på grund av förhållanden som han eller hon inte kunnat råda över hindrats från att förfoga över sina inkomster och tillgångar

Har ekonomisk hjälp lämnats i annat fall än som avses i 4 kap 1 § får socialnämnden återkräva hjälpen, om den utgetts under villkor om återbetalning.

Ett beslut som avser ekonomisk hjälp som kan komma att återkrävas enligt denna paragraf ska vara skriftligt. Beslutet ska innehålla uppgift om den eller de omständigheter som enligt denna paragraf utgör grund för återbetalningsplikten. Beslutet ska delges den enskilde.

3 § Vill socialnämnden föra talan om ersättning som en enskild inte återbetalar frivilligt för ekonomisk hjälp som avses i 1 eller 2 § eller för kostnader som kommunen har haft enligt 8 kap 1 § första eller andra stycket, ska talan väckas hos förvaltningsrätten inom tre år från det kommunens kostnader uppkom. Talan väcks vid den förvaltningsrätt inom vars domkrets den enskilde är bosatt.

Talan om ersättning får inte bifallas, om den ersättningsskyldige genom att återbetala kostnaden eller en del av denna kan antas bli ur stånd att klara sin försörjning eller sin dagliga livsföring i övrigt eller annars synnerliga skäl talar mot bifall till ersättningsanspråket.

4 § Socialnämnden får helt eller delvis efterge den ersättningsskyldighet som avses i 1 och 2 §§ och i 8 kap 1 § första och andra styckena.”

11 KAP. HANDLÄGGNING AV ÄRENDET - OM SAMTYCKE

i 11kap 11-11 c §§ socialtjänstlagen finns bestämmelser om att socialtjänstlagen har rätt att ta del av uppgifter om förmån, ersättning eller annat stöd som den enskilde får från vissa myndigheter utan samtycke från den enskilde. Dessutom gäller enligt dessa paragrafer att myndigheterna på eget initiativ ska lämna uppgifterna till socialnämnden om det finns skäl för detta. Socialnämndens möjlighet att ta del av uppgifter utan den enskildes samtycke och enligt reglerna i socialtjänstlagen gäller bland annat ekonomisk hjälp från de angivna myndigheterna. Kontroller med hänvisning till nedanstående regler förutsätter att det finns ett ärende hos socialnämnden.

11 § socialnämnden har rätt att ta del av uppgifter om förmån, ersättning eller annat stöd åt enskild hos Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och arbetslöshetskassorna. Om det finns skäl för det ska myndigheterna och arbetslöshetskassorna på eget initiativ lämna sådana uppgifter till socialnämnden.

Regeringen meddelar ytterligare föreskrifter om vilka uppgifter som ska lämnas ut enligt första stycket.

11 a § Socialnämnden har rätt att ta del uppgifter om enskilda hos Arbetsförmedlingen. Om det finns skäl för det ska Arbetsförmedlingen på eget initiativ lämna sådana uppgifter till socialnämnden.

Regeringen meddelar ytterligare föreskrifter om vilka uppgifter som ska lämnas ut enligt första stycket.

11 b § Socialnämnden har rätt att hos Skatteverket ta del av uppgifter om enskilda som avser inkomstlaget kapital enligt inkomstskattelagen (1999:1229) eller återbetalning av skatt enligt skatteförordningen (2011:1244). Om det finns skäl för det ska Skatteverket på eget initiativ lämna sådana uppgifter till socialnämnden.

Regeringen meddelar ytterligare föreskrifter om vilka uppgifter som ska lämnas ut enligt första stycket.

11 c § Socialnämnden har rätt att ta del av uppgifter som lämnats i ärenden om ersättning enligt lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare hos en myndighet som prövar frågor om ersättning enligt den lagen.

FÖRORDNINGEN (2008:975) OM UPPGIFTSSKYLDIGHET I VISSA FALL ENLIGT SOCIALTJÄNSTLAGEN (2001:453)

1 § Denna förordning innehåller närmare föreskrifter om vilka uppgifter som Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan, arbetslöshetskassorna, Arbetsförmedlingen, Skatteverket och Pensionsmyndigheten ska lämna till socialnämnden enligt [11 kap. 11–11 b §§](#) socialtjänstlagen ([2001:453](#)). Förordning (2009:1200).

2 § Socialnämnden har rätt att hos Centrala studiestödsnämnden ta del av följande uppgifter om enskilda:

1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer,
2. att en ansökan om studiestöd eller lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlänningar har lämnats in,
3. vilken form av studiestöd som har sökts, beviljats respektive betalats ut,
4. för vilken tidsperiod studiestöd har sökts, beviljats respektive betalats ut,
5. omfattningen av studiestöd i form av studiemedel,
6. med vilket belopp studiestöd har beviljats eller betalats ut fördelat på form av stöd,
7. med vilket belopp lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlänningar har beviljats eller betalats ut,
8. datum för utbetalning av studiestöd eller lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlänningar, och
9. att beviljat eller utbetalt studiestöd i form av studiemedel avser studier på grundskolenivå.

Om det finns skäl för det ska Centrala studiestödsnämnden på eget initiativ lämna uppgifter som avses i [första stycket](#) till socialnämnden.

3 § Socialnämnden har rätt att hos Försäkringskassan ta del av följande uppgifter om enskilda:

1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer,
2. att en anmälan eller ansökan om förmån, ersättning eller annat stöd har lämnats in,
3. vilken förmån, ersättning eller annat stöd som har beviljats,
4. under vilken tidsperiod och i vilken omfattning en förmån, ersättning eller annat stöd utges eller har utgetts,
5. vilket belopp som har betalats ut, och
6. datum för utbetalning.

Om det finns skäl för det ska Försäkringskassan på eget initiativ lämna uppgifter som avses i [första stycket](#) till socialnämnden.

4 § Socialnämnden har rätt att hos en arbetslöshetskassa ta del av följande uppgifter om enskilda:

1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer,
2. beslut om rätt till arbetslöshetsersättning,
3. att en ansökan om utbetalning av arbetslöshetsersättning har lämnats in,
4. med vilket belopp arbetslöshetsersättning har betalats ut eller ska betalas ut,
5. vilka kalenderveckor och antal dagar utbetalning enligt 4 avser,
6. datum för utbetalning av arbetslöshetsersättning, och
7. beslut om avstängning från rätt till ersättning enligt [43–43 b §§](#) lagen ([1997:238](#)) om arbetslöshetsförsäkring och beslut om fränkännande av rätt till ersättning enligt [46 §](#) samma lag.

Om det finns skäl för det ska en arbetslöshetskassa på eget initiativ lämna uppgifter som avses i [första stycket](#) till socialnämnden. Förordning ([2013:689](#)).

5 § Socialnämnden har rätt att hos Arbetsförmedlingen ta del av följande uppgifter om enskilda:

1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer,
2. från och med vilken dag en person är anmäld eller inte längre anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen,
3. en arbetssökandes tillhörighet till arbetslöshetskassa enligt registrering,
4. en persons rätt till etableringsersättning enligt lagen ([2010:197](#)) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare,
5. med vilket belopp, under vilken period och i vilken omfattning etableringsersättning har beviljats, och
6. om ett beslut om etableringsersättning har ändrats.

Om det finns skäl för det ska Arbetsförmedlingen på eget initiativ lämna uppgifter som avses i [första stycket](#) till socialnämnden. Förordning ([2013:689](#)).

6 § Socialnämnden har rätt att hos Skatteverket ta del av följande uppgifter om enskilda:

1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer,
2. sammanlagda intäktsposter och överskott i inkomstlaget kapital enligt inkomstskattelagen ([1999:1229](#)), och
3. belopp och datum för återbetalning av skatt enligt skatteförfarandelagen ([2011:1244](#)).

Om det finns skäl för det ska Skatteverket på eget initiativ lämna uppgifter som avses i [första stycket](#) till socialnämnden. Förordning ([2011:1470](#)).

7 § Socialnämnden har rätt att hos Pensionsmyndigheten ta del av följande uppgifter om enskilda:

1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer,
2. att en ansökan eller ansökan om förmån, ersättning eller annat stöd har lämnats in,
3. vilken förmån, ersättning eller annat stöd som har beviljats,
4. under vilken tidsperiod och i vilken omfattning en förmån, ersättning eller annat stöd utges eller har utgetts,
5. vilket belopp som har betalats ut, och
6. datum för utbetalning.

Om det finns skäl för det ska Pensionsmyndigheten på eget initiativ lämna uppgifter som avses i [första stycket](#) till socialnämnden. Förordning (2009:1200).

ÖVRIGA UTREDNINGSKONTAKTER ELLER KONTROLLER KRÄVER DEN ENSKILDES SAMTYCKE

Sekretessen hävs om den enskilde samtycker till det. Den enskilde kan helt eller delvis häva sekretess som gäller till skydd för honom eller henne, om inte annat anges i Offentlighet och sekretesslag (2009:400) (OSL). Samtycke kan ges med förbehåll som inskränker mottagarens rätt att lämna uppgiften vidare eller utnyttja den. Ett samtycke är frivilligt och kan alltid återkallas av den enskilde.

Socialtjänsten ska bygga på respekt för människors självbestämmande och integritet. I första hand ska information hämtas från den enskilde själv.

JO har sagt att det är lämpligt att den enskilde och handläggaren hos socialnämnden gemensamt diskuterar vilka kontakter som behövs för att utreda den enskildes behov av bistånd och att handläggaren dokumenterar vad man kommit överens om. Ett förfarande som ger socialnämnden rätt att efter egen bedömning fritt ta utredningskontakter är olämpligt. Det kan vara till exempel att socialnämnden på ansökningsblanketten för ekonomiskt bistånd har ett generellt utformat samtycke som den enskilde ska ta ställning till. Ett annat handlingsätt strider mot grunderna i socialtjänstlagen och de principer som gäller för socialnämndens verksamhet. Ett samtycke kan därför inte vara ett krav för att få sin ansökan om ekonomiskt bistånd behandlad. I de fall socialnämnden kan få nödvändiga uppgifter direkt från den enskilde, kan det inte heller vara ett krav för att få rätt till bistånd.

Det måste vara klart vilket samarbete den enskilde gett samtycke till och samtycket ska dokumenteras.

Utan samtycke får ärendet avgöras på de uppgifter som finns. **PRINCIPER FÖR BEDÖMNING OCH BERÄKNING**

GRUNDLÄGGANDE PRINCIPER FÖR INDIVIDUELL BEHOVSPRÖVNING

Med ekonomiskt bistånd avses försörjningsstöd enligt 4 kap 1 och 3 §§ socialtjänstlagen samt ekonomiskt bistånd till livsföring i övrigt enligt 4 kap 1 § socialtjänstlagen.

Rätten till ekonomiskt bistånd bygger inte på inkomstbortfallsprincipen utan på en individuell behovsbedömning. Det skiljer ekonomiskt bistånd från de flesta andra svenska bidragssystem. Ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen är den enda delen av de socialpolitiska systemen som är helt relaterad till det enskilda hushållets behov.

Rätt till ekonomiskt bistånd har den som vistas i kommunen och som inte själv kan försörja sig eller få behoven tillgodosedda på annat sätt. Den enskilde har i första hand ett eget ansvar att efter förmåga medverka till sin försörjning. Det innebär att den enskilde måste utnyttja alla de möjligheter som normalt står honom eller henne till buds.

När vuxna som har barn vänder sig till socialtjänsten med ansökan om ekonomiskt bistånd för sin försörjning ska barnets situation särskilt uppmärksammas och bedömas.

Den enskilde eller familjens behov av stöd och hjälp behöver utredas och klargöras för att den eller de ska kunna få hjälp att bli självförsörjande. Den enskildes resurser och behov ska framgå av utredningen. Handläggaren ska tillsammans med den enskilde ta reda på hur hans/hennes svårigheter ser ut, vad han eller hon kan och vill och på vilket sätt socialtjänsten kan ge bistånd till att avhjälpa svårigheterna.

Rätten till ekonomiskt bistånd ska prövas individuellt även om biståndet omfattar flera familjemedlemmar. Om biståndet omfattar en familj med två vuxna ska bådas behov prövas. Biståndet ska utformas i samförstånd med den enskilde eller båda vuxna i familjen.

Biståndet ska utformas så att det utöver att avhjälpa det aktuella behovet även underlättar för den enskilde att själv klara sin försörjning och livsföring i övrigt. Biståndet ska syfta till både hjälp till självförsörjning och hjälp till försörjning. Den enskilde eller de vuxna i familjen ska vara delaktig i planeringen av biståndets utformning och på vilket sätt det ges.

Som medlemmar i hushållet räknas makar, registrerade partners, sambor samt barn och ungdomar tom 20 år som föräldrarna är underhållsskyldiga för.

Föräldrar har underhållsskyldighet tills barnet fyller 18 år. Om barnet går i skolan efter denna tidpunkt är föräldrar underhållsskyldiga så länge skolgången pågår, dock längst tills barnet fyller 21 år. Till skolgång räknas studier i grundskolan eller gymnasieskolan och annan jämförlig grundutbildning (7 kap 1 § föräldrabalken). Detta omfattar även gymnasieutbildning vid den kommunala vuxenutbildningen, också om den unge har fullföljt gymnasieskolan och läser vid kommunal vuxenutbildning för att få behörighet till högskolestudier.

Barn är aldrig försörjningsskyldiga gentemot sina föräldrar. Har barn tillgångar kan dessa beaktas när det gäller barnets egen del av försörjningsstödet. Tillgångar som i realiteten inte kan disponeras bör dock inte tas med vid bedömningen.

Vid bedömning och beräkning av rätten till ekonomiskt bistånd sammanräknas gemensamma inkomster och kostnader för hushållets medlemmar. Ömsesidig underhållsskyldighet mellan makar/sambor gäller i första hand. Undantag kan göras i de fall där den som söker ekonomiskt bistånd kan visa att den andre parten vägrar att bidra till försörjningen. I avvaktan på rättslig prövning kan bistånd utbetalas för att täcka ett tillfälligt hjälpbehov.

Om den ene av två makar är bosatt i annat land, ska hans eller hennes möjlighet att bidra till försörjning av familjen i Sverige utredas. Handlingar ska lämnas, som visar hur parten utomlands försörjer sig och om han/hon har tillgångar. Vilka handlingar som ska lämnas bedöms utifrån den aktuella situationen för den part som är bosatt i annat land. Om maken i Sverige inte medverkar i denna utredning kan ansökan om ekonomiskt bistånd avslås.

Om en person eller en familj som får ekonomiskt bistånd samtidigt har kontakt med annan enhet inom kommunens socialtjänst ska, i de fall den enskilde medger det, samarbete och samordning ske i det sociala arbetet så att en helhetssyn och tydlighet i ansvarsfördelning och planering av insatser uppnås.

INRIKTNING

Det sociala arbetet inom Socialtjänst – Socialbidrag utgår från olika perspektiv

Förändringsperspektivet innebär att den enskilde genom stödjande och kompetenshöjande insatser kan frigöra egna resurser och öka sin förmåga att försörja sig.

Försäkringsperspektivet innebär att den enskilde utifrån sina resurser tar ansvar för sin egen försörjning och efter bästa förmåga gör vad han kan för att försörja sig men behöver kompletterande försörjningsstöd för att uppnå en skälig nivå.

Omsorgsperspektivet innebär, att den enskilde har stora arbetshinder, som medför att krav på förändring inte ställs *för närvarande*, och att behovet av försörjning inte heller kan tillgodoses på annat sätt än genom ekonomiskt bistånd.

Myndighetsutövningen ska präglas av följande synsätt:

- Barnens bästa
- Helhetssyn
- Respektfullt bemötande
- Information som är tillräcklig för att den enskilde ska kunna ta tillvara sina rättigheter
- Delaktighet
- Tillgänglighet
- Rättssäkerhet
- Snabb och effektiv utredning och handläggning

SAMVERKAN

Om den enskilde behöver insatser från andra samhällsorgan också ska socialnämnden samverka med dem (3 kap 5 § DoL). Huvudregeln är att den enskilde måste ha gett sitt samtycke till samarbetet och till informationsöverföringen mellan socialnämnden och andra myndigheter.

Samverkan innebär ett gemensamt arbete för ett bestämt syfte och mål. Syftet med att samverka är att samordna insatser för enskilda som behöver ekonomiskt bistånd av olika skäl. Samverkan hör ihop med att ha ett helhetsperspektiv på den enskildes situation vilket förutsätter att socialnämnden samarbetar med andra på olika sätt.

Samverkan innebär också att efter noggrann kartläggning och utredning utarbetar myndigheterna tillsammans med den enskilde en gemensam arbetsplan, som ska leda till en så bra lösning som möjligt och en förändrad situation.

VILLKOR FÖR BISTÅND

Socialtjänsten får ställa krav på den enskilde att göra vad han eller hon kan för att försörja sig och öka sina möjligheter att bli självförsörjande. Det kan gälla att aktivt söka arbete, delta i Arbetsförmedlingens program eller att genom kommunal praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet öka sina möjligheter till anställning. Det kan också innebära att den enskilde medverkar i arbetsrehabiliterande åtgärder för att på längre sikt kunna leva ett självständigt liv. De krav som socialtjänsten ställer på den enskilde ska vara rimliga såväl utifrån den enskildes personliga förutsättningar och det omgivande samhället.

Krav kan aldrig ställas på den enskilde att genomgå behandling för missbruk eller annan social problematik för att ha rätt till ekonomiskt bistånd.

BESLUT

Varje ansökan ska dokumenteras och avgöras genom ett beslut. Utredningen ska leda till ett förslag till beslut och beslutet ska fattas av någon som är behörig enligt den delegationsordning som ansvarig nämnd antagit. Det beslut som fattas ska motsvara den enskildes ansökan, och det måste klart framgå vad den sökande beviljats eller avslagits. Lagrum för beslutet ska anges, och beslutet ska tydligt motiveras. Om ansökan avslås, ska skriftligt beslut och besvärshänvisning lämnas. Vid beslut om avslag ska ställning tas till den enskildes rätt till reducerat ekonomiskt bistånd för att undvika nödsituation – om den enskilde ansöker om det.

INDIVIDUELL PLAN

För personer som bedöms få behov av ekonomiskt bistånd längre tid än tre månader ska en individuell plan upprättas i samråd med den enskilde. Syftet med planen är att skapa en tydlig struktur för genomförandet och uppföljningen av en beslutad insats. Genom planen tydliggörs både för den enskilde och för personalen vad som ska göras, vem som ska göra vad, när och hur. Planen ska innehålla en beskrivning av den enskildes sociala förhållanden, erfarenheter och resurser samt behov. Planen ska beskriva mål (dvs vad den enskilde vill uppnå ifråga om förändring), medel och planering för att nå målet, syftet med insatsen/insatserna samt på vilket sätt och när uppföljning ska ske. Det ska framgå av planen vad den enskilde ska uppfylla för villkor för att få bistånd.

BARNPERSPEKTIVET

OM FN:S BARNKONVENTION, SOCIALTJÄNSTLAGEN MM

Barnperspektivet grundar sig på FN:s konvention om barnets rättigheter, som antogs av generalförsamlingen 20 november 1989. Sverige ratificerade konventionen 29 juni 1990, vilket innebär att man förbundit sig att respektera principerna och bestämmelserna i konventionen. I Sverige omfattar konventionen alla barn och ungdomar under 18 år. Konventionen kan sammanfattas med orden "barn ska respekteras"

I socialtjänstlagens 1 kap 2 § anges, att hänsyn ska tas till barnets bästa vid beslut om åtgärder som rör barn.

Kommunens barn- och ungdomspolitiska program (KF 2009) innefattar barnkonventionens grundläggande principer.

Barnperspektivet framhålls också på nationell och kommunal nivå genom målet att inga barn ska vräkas. Socialtjänsten ska därför i största möjligaste mån förhindra att barnfamiljer vräks.

OM RÄTTEN TILL EKONOMISKT BISTÅND

I beslut som rör ekonomiskt bistånd är det angeläget att ha ett barnperspektiv. Utsatta grupper ska särskilt beaktas, exempelvis barn som lever i familjer där det förekommer missbruk och/eller psykisk ohälsa eller i familjer med ekonomisk utsatthet.

När barnfamiljer får långvarigt behov av ekonomiskt bistånd ska barnets situation särskilt uppmärksammas. Särskild vikt ska läggas vid vilka konsekvenser familjens behov av biståndet får för barnet, t ex i vilken mån det påverkar barnets möjligheter att ha ett aktivt liv utanför hemmet och skolan.

En förälder har rätt att stanna hemma för vård av barn, i samband med barnets födelse, under den tid som föräldrapenningen gäller och tills barnomsorg kan erbjudas.

Man har rätt att spara 1,5 månader av garantitiden för inskolning av barn i barnomsorg/skola.

Den som pga låg föräldrapenning inte uppnår skälig levnadsnivå enligt kommunens riktlinjer har rätt till ekonomiskt bistånd.

Föräldrar har inte rätt att avstå från att stå till arbetsmarknadens förfogande genom att välja att vara hemma med barn och få vårdnadsbidrag, om det innebär att familjen får behov av ekonomiskt bistånd. Ansöker familjen om ekonomiskt bistånd i en sådan situation kan det vara grund för att avslå ansökan eftersom behovet kan tillgodoses genom arbete. Vårdnadsbidrag räknas som inkomst oavsett om det blir bifall eller avslag på ansökan.

Ett barnperspektiv ska *alltid* finnas när det gäller frågor som rör ekonomiskt bistånd, men i vissa sammanhang bedöms det vara extra viktigt, och särskild notering har därför gjorts vid dessa avsnitt i riktlinjerna:

Förhöjd norm sid 20.

Boendekostnad och boendestandard, boendekostnad vid kort- och långvarigt biståndsbehov sid 24. och hyresskulder sid 27.

Fritidsaktiviteter för barn sid 29.

Umgänge sid 30.

Dator och bredband sid 33.

Hemutrustning sid 35.

Sjukhusvård, sid 38.

Föräldrar som deltar i sfi-undervisning sid 54.

JÄMSTÄLLDHET

Det är självklart att kvinnor och män, pojkar och flickor ska ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter inom alla områden i livet. I socialtjänstens mål i 1 kap 1 § socialtjänstlagen föreskrivs att socialtjänsten på demokratins och solidaritetens grunder ska främja människors jämlikhet i levnadsvillkor. Människor som kommer i kontakt med kommunen ska behandlas på ett likvärdigt sätt.

Jämställdhetsperspektivet ska ligga till grund vid varje bedömning av bistånd och en målmedveten strävan att motverka all särbehandling mellan könen måste finnas inom nämndens alla verksamheter. Vid bedömning av rätten till bistånd och av vad som behövs för att den sökande ska klara sin egen försörjning ska kvinnor och män erbjudas likvärdig bedömning och likvärdiga insatser utifrån deras behov och förutsättningar.

Även flickor och pojkar ska bedömas på ett likvärdigt sätt när det gäller beslut som berör barnen. Socialtjänsten ska vara särskilt uppmärksam på att både flickor och pojkar ska få samma möjligheter till bland annat fritidsaktiviteter.

VÅLDSUTSATTA

Våld i nära relationer är ett allvarligt och omfattande samhällsproblem. En övervägande del av våld i nära relationer är riktat mot kvinnor och barn, det sker oftast i hemmet och utövas av män i nära relation. Det förekommer i alla samhällsklasser och åldersgrupper. Det finns även män som utsätts för våld i nära relationer och mellan parter av samma kön. I 5 kap 11 § socialtjänstlagen anges att socialtjänsten ska verka för att de som utsätts för brott och dessas anhöriga får stöd och hjälp. Socialtjänsten ska också särskilt beakta att ett barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är offer för brott och ansvarar för att barnet får det stöd och den hjälp som barnet behöver.

För mer information om Socialtjänst Försörjningsstöds arbetsordning och rutiner gällande personer som utsätts för våld i nära relationer se *Våld i nära relation – Handbok för försörjningsstöd och bostadssamordningen*

KVINNOFRID

Arbetet med våldsutsatta kvinnor regleras av socialtjänstlagen, Socialstyrelsens allmänna råd och föreskrifter och Uppsala kommuns program för individ- och familjeomsorg .

Våldsutsatta kvinnor och deras barn ska erbjudas stöd och hjälp från socialtjänsten utifrån behovet. Vid bedömning av rätten till ekonomiskt bistånd får kvinnans ekonomi inte avgöra om behövliga biståndsinsatser ska beviljas eller inte. En ekonomisk prövning ska ske som klargör om kvinnan själv har inkomster eller tillgångar som kan tillgodose hennes ekonomiska behov, och om dessa är tillgängliga. Att hänvisa till mannens försörjningsplikt är olämpligt i det akuta skedet. Enligt socialstyrelsens föreskrifter bör socialtjänsten beräkna kostnaderna enligt riksnormen till en högre nivå om en individ till följd av våldsutsatthet tillfälligt drabbas av högre kostnader.

Samma kvinnofridsperspektiv och beräkning av stöd och ekonomiskt bistånd ska användas om en kvinna är sammanboende med en annan kvinna och utsätts för våld i sin nära relation.

MANFRID

Kvinnofridsperspektivet gäller omvänt för män om en man visar sig vara misshandlad av den partner han lever med, oberoende av om det är en kvinna eller man som mannen sammanbor med. Barnperspektivet ska också beaktas om det finns barn med i relationen. Samma tillvägagångssätt vid bedömning av behov av stöd och beräkning av ekonomiskt bistånd ska ske som när det gäller kvinnor.

RESURSCENTRUM FÖR VÅLD I NÄRA RELATIONER

I Uppsala kommun finns Resurscentrum för våld i nära relationer. Resurscentret står på tre ben, rådgivning och mottagning, samråd mellan parter och skyddat boende till den våldsutsatta/e.

Resurscentret tar emot personer som upplever att de själva och/eller deras barn har utsatts eller utsätts för någon form av våld i nära relationer. Individerna kan själva söka kontakt med resurscentrumet för rådgivning och vägledning, eller hänvisas till resurscentret från myndigheter, familjeenheter eller ideella verksamheter. Socialtjänst Försörjningsstöd deltar

vid behov i samråd. Vid beslut om försörjningsstöd beaktas behov som framkommit i referentsamtal eller samråd med resurscentret.

Personal som i sin verksamhet kommer i kontakt med våldsutsatta kan få konsultation i hur de ska bemöta och hjälpa den våldsutsatta individen.

KOMPETENSHÖJANDE VERKSAMHET

Enligt 4 kap 4 § SoL får socialtjänsten begära att den som får försörjningsstöd, och som inte kan beredas någon lämplig arbetsmarknadsåtgärd genom arbetsförmedlingen, ska delta i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet. Samråd ska ske med arbetsförmedlingen innan beslut fattas.

Den kompetenshöjande verksamheten ska vara individuellt utformad och det innebär att socialnämnden inte kan kräva deltagande i sådan verksamhet från första dagen som bistånd ges för. Den enskildes förutsättningar och behov måste utredas. Även JO har konstaterat att socialnämnden inte kan anvisa en enskild praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet innan ansökan om ekonomiskt bistånd prövats och den enskildes behov av kompetenshöjande verksamhet är utredd (JO:s beslut den 21 mars 2012, dnr 1859-2011).

Verksamheten ska utformas med skälig hänsyn till den enskildes individuella önskemål och förutsättningar. Det ska vara ett led i en medveten strategi för att förbättra den enskildes förutsättningar att komma in på den reguljära arbetsmarknaden eller en utbildning. Det finns ingen tidsgräns för hur lång en period med praktik eller kompetenshöjande verksamhet får vara utan det kan avgöras med hänsyn till den enskildes individuella situation. Men den ska vara tidsbestämd, den enskilde ska veta när den upphör.

Verksamheten är generellt inte avsedd för personer som behöver tillfälligt ekonomiskt bistånd, och som bedöms ha goda förutsättningar att inom rimlig tid få ett arbete eller en arbetsmarknadspolitisk åtgärd inom ramen för de ordinarie systemen. Den är heller inte tänkt att tillämpas på till exempel personer med problem av mer personlig natur.

Socialtjänstens åtgärder får inte ersätta de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna.

VÄGRAN ELLER NEDSÄTTNING AV EKONOMISKT BISTÅND

Om den enskilde utan godtagbart skäl avböjer att delta i praktik eller kompetenshöjande verksamhet kan fortsatt ekonomiskt bistånd vägras (helt avslås) eller nedsättas (reduceras) med stöd av 4 kap 5 § SoL. Innan beslut fattas ska den enskildes behov och förmåga att medverka noggrant utredas.

Beslut att vägra eller reducera det ekonomiska biståndet kan också fattas enligt 4 kap 1 § SoL.

Vid enstaka ogiltig frånvaro reduceras det ekonomiska biståndet med ett dagsbelopp per utebliven dag. Dagsbeloppet beräknas till 1/30-del av hushållets gemensamma månadsnorm utom eventuella tilläggsbelopp för livsföring i övrigt.

FÖRSÖRJNINGSSTÖDETS NIVÅ OCH INNEHÅLL

Regeringen fastställer årligen riksnormens belopp avseende skäliga kostnader enligt första stycket, vilket regleras i 2 § socialtjänstförordningen.

Kommunfullmäktige fastställer försörjningsstödet skäliga kostnader enligt 4 kap. 3 § andra stycket samt för ekonomiskt bistånd för livsföring i övrigt.

Arbetsmarknadsnämnden fastställer riktlinjer och tillämpning av riktlinjer samt principer för beräkning och bedömning av ekonomiskt bistånd.

OLIKA HUSHÅLLSTYPER OCH BERÄKNING AV VISSA KOSTNADER

HUSHÅLLSGEMENSKAP MEN EJ SAMBOR

Hushållsgemenskap innebär att fler personer – utan att leva under äktenskapsliknande förhållanden – stadigvarande delar bostad på sådant sätt att flerpersonshushållets ekonomiska fördelar kan utnyttjas. Det kan gälla vuxet barn och föräldrar, syskon, vänner eller andra. Riksnormens belopp för gemensamma hushållskostnader blir därför lägre per individ i de fall hushållsgemenskap finns.

Även boendekostnaderna påverkas av om de som delar bostad lever i hushållsgemenskap eller inte - *se avsnitt Boendekostnader och boendestandard, sid 19 – 23.*
Se vidare Socialstyrelsens ”Ekonomiskt bistånd” sid 47-48, 102

Personer som anses ingå i en hushållsgemenskap

- förälder som bor hos vuxet barn
- vuxet barn som slutat gymnasiet och bor kvar i föräldrahemmet
- andra vuxna som delar bostad och hushållskostnader

Beräkning av personliga kostnader och hushållskostnader

För den som delar bostad och lever i hushållsgemenskap med övriga i bostaden beräknas de personliga kostnaderna som för ensamstående vuxen och hushållskostnaderna till en andel av beloppet för den aktuella hushållsstorleken.

SAMMANBOENDE UNDER ÄKTENSKAPSLIKANDEN FÖRHÅLLANDEN (SAMBOR)

Vuxna personer som oavsett kön lever under äktenskapsliknande förhållanden likställs i ekonomiskt biståndssammanhang med gifta makar och beräkning av rätten till ekonomiskt bistånd görs på samma sätt som för dessa.

GIFTA MAKAR - EJ SAMMANBOENDE

Makar och registrerade partners är ömsesidigt underhållsskyldiga oavsett om de lever ihop eller inte. Om en av dem ansöker om ekonomiskt bistånd ska i första hand makarnas försörjningsansvar gentemot varandra gälla. Den *gemensamma* inkomsten ska ligga till grund för bedömningen om rätt till ekonomiskt bistånd, och hänsyn tas inte till fördyrade omkostnader på grund av skilda hushåll (t ex räknas hyra för endast *en* bostad).

Om en allvarlig konflikt mellan makarna medför att den ene parten vägrar att bidra till den andres försörjning kan ekonomiskt bistånd beviljas utan hänsyn till gemensamma inkomster i avvaktan på att frågan prövas rättsligt.

Ekonomiskt bistånd kan också beviljas den som är utsatt för våld eller hot om våld – utan att hänsyn tas till den ömsesidiga underhållsskyldigheten.

GIFTA MAKAR – MED BETÄNKETID EFTER SKILSMÄSSOANSÖKAN

Makars underhållsskyldighet gäller även under betänketiden, oavsett om de då bor tillsammans eller inte.

Om en allvarlig konflikt mellan makarna medför att den ene parten vägrar att bidra till den andres försörjning kan ekonomiskt bistånd beviljas utan hänsyn till gemensamma inkomster i avvaktan på att frågan prövas rättsligt.

Ekonomiskt bistånd kan också beviljas den som är utsatt för våld eller hot om våld från make/maka – utan att hänsyn tas till den ömsesidiga underhållsskyldigheten.

GIFTA MAKAR - ENA MAKEN BOSATT UTOMLANDS

Den ömsesidiga underhållsskyldigheten gäller också när den sökande är gift med person som fortfarande är bosatt utomlands. Båda makarnas ekonomiska situation ska därför utredas vid ansökan om ekonomiskt bistånd. Om nödvändiga handlingar (se sid 6) inte lämnas kan avslag ges på ansökan. Ekonomiskt bistånd kan efter ansökan beviljas, för att undvika att nödsituation uppstår.

UNDERÅRIG SOM BLIR FÖRÄLDER

En underårig som blir förälder är underhållsskyldig för sitt barn. Om barnet har behov, som inte täcks av barnbidrag och underhållsbidrag/underhållsstöd, kan den underårige ansöka om ekonomiskt bistånd för dessa kostnader.

Den underåriges föräldrar har kvar underhållsskyldigheten för sitt eget barn tills hon/han fyller 18 år. om barnet går i skolan efter denna tidpunkt, kvarstår underhållsskyldigheten så länge skolgången pågår, dock längst tills den unge fyller 21 år.

Om den underåriges föräldrar inte kan försörja sitt barn, kan de ansöka om ekonomiskt bistånd med det egna barnet inräknat i hushållet. Barnbarnet inräknas *inte* i deras hushåll, eftersom de inte är underhållsskyldiga för detta.

UNGDOM SOM INGÅR ÄKTENSKAP

Vid äktenskap övertar maken/makan den primära underhållsskyldigheten för den som fortfarande går i skolan och är under 21 år. Om maken/makan inte kan fullgöra underhållsskyldigheten är den unges föräldrar i stället (sekundärt) underhållsskyldiga för sitt barn så länge skolgången pågår.

BERÄKNING AV EKONOMISKT BISTÅND

I normalfallet beräknas hushållets godtagbara kostnader utifrån utgifter för den innevarande perioden, dvs icke förfallna kostnader. Som godtagbara kostnader räknas dels de behovsposter som ingår i försörjningsstödet, dels behovsposter för livsföring i övrigt som framgår av riktlinjerna. Även andra behov utöver vad som framgår av riktlinjerna kan efter individuell behovsprövning godtas.

För nybesök räknas i normalfallet *inte* inkomster som utbetalats för period före ansökningsmånaden. Sådana inkomster kan i vissa fall medräknas, tex om inkomsterna varit mycket höga eller avsedda för en längre period, eftersom den enskilde har ett eget ansvar att planera sin ekonomi. Inkomster för period före ansökningsmånaden kan också medräknas i de fall den sökande haft kännedom om kommunens riktlinjer eller om man kunnat förutse minskad inkomst.

Handlingar som styrker inkomster och utgifter för två månader före ansökningsmånaden bör uppvisas för att korrekt bedömning av rätten till ekonomiskt bistånd ska kunna göras

Vid nybesök ska hänsyn tas till att en person som saknar kunskap om kommunens norm för ekonomiskt bistånd inte kan förväntas leva på denna nivå före ansökan. Ekonomiskt biståndet är avsett att utgöra en kortsiktig försörjningskälla och nivån förutsätter att människor före och efter biståndsperioden har möjligheter att leva på en högre nivå än ekonomiskt biståndsnormen.

Hushåll som varit långvarigt bidragsberoende (sex månader) kan ha rätt till jobbstimulans. Om hushållet efter en tid åter blir beroende av ekonomiskt bistånd ska det överskott som kan ha uppstått inte räknas som normöverskott som påverkar rätten till bistånd eller beräkningen. Om det finns ett normöverskott när jobbstimulansen räknats bort kan det beaktas i samband med normberäkningen.

För mer information se avsnittet om jobbstimulans.

För hushåll som är berättigade till ekonomiskt bistånd läggs i normalfallet riksnormens belopp ihop med godkända belopp för tilläggs-kostnader. Från denna summa avräknas hushållets samlade inkomster och mellanskillnaden utgör det belopp som ska beviljas.

Som inkomst räknas i normalfallet utbetalt nettobelopp.

Undantag:

- vid löneavdrag för förmåner (tex lunchkuponger, p-plats) räknas avdraget belopp som inkomst
- vid avdrag på lön eller annan ersättning för ogiltig frånvaro ges avslag på komplettering till full norm (beräknad på nettobeloppet) med motivering att behovet hade kunnat tillgodoses genom inkomst av arbete. Beviljat ekonomiskt bistånd reduceras med det belopp som dragits av för ogiltig frånvaro.
- vid utmätning i lön eller annan ersättning, har den enskilde inte rätt till ekonomiskt bistånd eftersom han eller hon har rätt till förbehållsbelopp som täcker alla nödvändiga kostnader. vid behov av pengar till t ex tandvård, ökad boendekostnad mm, ska den enskilde hänvisas till Kronofogdemyndigheten. Förbehållsbelopp täcker dock f.n. *inte* kostnader för umgänge med barn, varför belopp för detta ska medräknas vid bedömningen av rätten till ekonomiskt bistånd.

Som inkomst räknas t ex:

- normöverskott för period före ansökningsmånaden kan *i vissa fall* räknas som inkomst vid ny ansökan
- normöverskott för period före ansökningsmånaden räknas i normalfallet som inkomst i pågående ärende
- lön, arvode, sjuk-/aktivitetsersättning, sjuklön, sjukpenning, föräldrapenning, del av vårdbidrag, avgångsvederlag
- etableringsersättning
- pension, äldreförsörjningsstöd, barnpension (inklusive eventuellt ATP-belopp) bartillägg m m, tilläggs pension, livränta
- övriga försäkringsersättningar/tjänsteinkomster, ex vis AGS, TGL
- underhållsstöd räknas som inkomst med 1273 kr för en ensamstående förälder som får hela underhållsstödet och 636 kr för en ensamstående förälder som får ett halvt underhållsstöd vid växelvis boende. ;
- underhållsbidrag
- barnbidrag, studiebidrag, flerbarnstillägg
- bostadsbidrag, bostadstillägg
- vårdnadsbidrag (se sidan 8, rätten till bistånd för den som är hemma med minderårigt barn och har vårdnadsbidrag)
- studiehjälp, studiemedel, tilläggs lån
- den del av hemmaboende barns (under 18 år) och skolungdomars (under 21 år) inkomst av eget arbete som överstiger ett helt basbelopp per kalenderår
- den del av ensamkommande flyktingbarns (skolungdom över 18 och under 21 år) inkomst av eget arbete, som överstiger ett helt basbelopp per kalenderår – under förutsättning att den unge bor i utslussboende med vuxenstöd och saknar vårdnadshavare i landet
- arbetslöshetsersättning (grundbelopp eller inkomstrelaterad ersättning), aktivitetsstöd
- försäkringsersättning med visst undantag – se nedan
- familjebidrag (vid värnplikt)
- utryckningsbidrag (värnplikt, kriminalvård)
- skadestånd med visst undantag – se nedan
- överskjutande skatt*
- arv, vinster, avkastning av kapital samt penninggåvor
- realiserbara tillgångar**
- sparmedel***

Som inkomst räknas inte

- handikappersättning som avser merkostnader på grund av funktionsnedsättning ****
- vårdbidrag, den del som avser ersättning för omkostnader till följd av barnets funktionsnedsättning ****
- omkostnadsersättning till uppdragstagare (t.ex familjehem, kontaktperson/-familj)
- hemmaboende barns (under 18 år) och skolungdomars (under 21 år) inkomst av eget arbete upp till ett basbelopp per kalenderår
- ensamkommande flyktingungdomars (skolungdom över 18 och under 21 år) inkomst av eget arbete upp till ett basbelopp per kalenderår – under förutsättning att den unge bor i utslussboende med vuxenstöd och saknar vårdnadshavare i landet
- behovsprövat extra tillägg till studiebidrag för hemmaboende skolungdom eller ensamkommande flyktingungdom
- inackorderingstillägg för gymnasieelever som studerar på annan ort (boendekostnaden på studieorten räknas inte med som godtagbar utgift, den ska täckas av inackorderingstillägget)
- habiliteringsersättning (utgår till person som deltar i daglig verksamhet LSS-beslut)

- försäkringsersättning som avser kompensation för ekonomiska förluster (tex vid inbrott)
- skadestånd som är avsett att bekosta långvariga och kostsamma behandlingar
- stipendier och fondmedel som är avsedda för ett visst ändamål, t.ex. en resa, eller som uppmuntran till skolelever
- bosparande upp till den nivå som behövs för att behålla platsen i bosparkön***
- Jobbstimulans, 25 procent av nettoinkomst för personer berättigad till Jobbstimulans*****
- 300 kr av underhållsstödet på totalt 1573 som en ensamstående förälder får för hela underhållsstödet eller 150 kr av ett halvt underhållsstöd på totalt 636 kr som en ensamstående förälder får vid växelvis boende.

* ÖVERSKJUTANDE SKATT

Överskjutande skatt räknas som en inkomst för den enskilde i det fall beloppet inte disponeras av kronofogdemyndigheten. Den enskilde ska begära att få behålla s k förbehållsbelopp.

**REALISERBARA TILLGÅNGAR

Realiserbara tillgångar (även utomlands) kan t.ex. vara tomtmark, skog, kapitalvaror, motorfordon, husvagn, smycken, tavlor, aktier och obligationer mm. Även privat pensionssparande kan i vissa fall vara realiserbar tillgång.

Förbehåll i testamente kan innebära att ärvda tillgångar inte alltid är realiserbara. Bedömning görs från fall till fall.

Villa och bostadsrätt ska i normalfallet ses som realiserbar tillgång om behovet av ekonomiskt bistånd inte är tillfälligt eller kortvarigt. Med kortvarigt avses som regel en period som understiger tre sammanhängande månader, dock längst sex månader. Frågan om krav på att bostaden ska säljas eller inte ska prövas av nämndens individutskott.

Den enskilde ska i första hand realisera sina tillgångar innan rätt till ekonomiskt bistånd föreligger. Ibland kan den enskilde behöva skäligt rådrum innan en försäljning kan genomföras. Hur lång tid som krävs för detta beror på tillgångens art.

Vid ett tillfälligt, kortvarigt hjälpbehov kan den enskilde, i den mån det finns värdefulla tillgångar, själv lösa sin tillfälliga kris genom att pantsätta värdeföremål.

Bil bedöms i normalfallet vara en realiserbar tillgång. Krav på försäljning ska ställas om bilens värde överstiger 15 % av basbeloppet. Skäligt rådrum för försäljning måste ges (1 – 3 månader) beroende på hur marknaden ser ut. Om inköp av bilen har finansierats genom lån via bilfirma ska skulden först lösas innan pengarna används för familjens försörjning. Bilinnehav kan godtas om det finns synnerliga sociala, fysiska eller psykiska skäl, men om bilen har ett högt värde kan krav ställas på byte till billigare bil. Bilinnehav godtas i de fall Försäkringskassan har beviljat bilstöd.

*** SPARMEDEL

I normalfallet ska sparmedel vara förbrukade innan rätt till ekonomiskt bistånd föreligger.

I undantagsfall kan sparmedel accepteras framförallt för personer som under längre tid varit bidragsberoende eller levtt på en nivå under och/eller på ekonomiskt biståndsnorm. Det gäller medel som sparats för att bekosta mer sällan förekommande utgifter, tex möbelinköp eller tandvård.

I normen finns vissa budgetposter som kräver ett visst sparande, ex vis till telefon och kläder mm. Vilket sparbelopp som kan godtas utan att påverka rätten till ekonomiskt bistånd bedöms individuellt.

Ålderspensionärers sparade medel (motsvarande ett halvt basbelopp) till egen begravning räknas inte som inkomst vid bedömning av rätten till ekonomiskt bistånd.

Minderåriga barns sparmedel – se avsnitt nedan, Hemmaboende barns inkomster och tillgångar.

Bosparande godtas upp till den nivå som krävs för att behålla platsen i bosparkön för den som har ett tillfälligt behov av ekonomiskt bistånd och saknar ett godtagbart boende.

****** HANDIKAPPERSÄTTNING OCH VÅRDBIDRAG**

Handikappersättning för merkostnader

Kan sökas from 1 juli det år man fyller 19 år om man har merkostnader pga sjukdom eller funktionsnedsättning.

Vårdbidrag för merkostnader

Kan utgå t o m 30 juni det år barnet fyller 19 år, om merkostnader finns pga barnets sjukdom eller funktionsnedsättning.

Se vidare www.forsakringskassan.se.

I handikappersättning och vårdbidrag kan ingå kompensation för ett flertal olika merkostnader, tex färdtjänst, specialkost samt läkarvård och medicin upp till högkostnadsskydd. Kontroll bör därför alltid göras hos Försäkringskassan.

För kostnader som ersätts via handikappersättning och vårdbidrag ska ekonomiskt bistånd inte beviljas.

******* HEMMABOENDE BARN OCH SKOLUNGDOMARS INKOMSTER OCH TILLGÅNGAR**

Barn är aldrig försörjningsskyldiga för sina föräldrar och syskon, och barnets inkomster kan därför inte användas till övriga familjens försörjning.

Vissa inkomster och tillgångar (tex barnpension, arv, inkomst av kapital) ska användas till barnets eller skolungdomens egen försörjning.

Arbetsinkomst

Enligt 4 kap 1a § socialtjänstlagen gäller att:

- hemmavarande barn (under 18 år) och skolungdom (under 21 år) får tjäna upp till ett basbelopp per kalenderår utan att inkomsten påverkar barnets del av familjens ekonomiskt bistånd

Som skolgång räknas grundskola, gymnasieskola eller annan jämförlig grundutbildning.

Barn och skolungdom som har egna inkomster ska själv bekosta utgifter för sin livsföring i övrigt. För kostnader som ingår i försörjningsstödet budgetposter får den unge själv betala den del av kostnaden som överstiger gällande normbelopp, tex extra kostnader för fritidsaktiviteter.

Kapital och övriga tillgångar

Utöver hemmavarande barns och skolungdomars inkomster av arbete ska minderåriga barns sparmedel eller andra tillgångar inte medräknas med större belopp än vad överförmyndaren medger för barnets egna kostnader. Barn bör kunna ha sparmedel upp till 15 % av basbeloppet utan att det påverkar beräkning av ekonomiskt bistånd.

Skolungdomar 18-21 år är myndiga och har rätt att själv disponera sitt kapital och övriga tillgångar. Överförmyndaren har inget att säga till om – utom i de fall den unge har god man. Föräldrarna har försörjningsansvar för skolungdomen upp till 21 år, på samma sätt som för minderåriga. En skolungdom bör, utöver inkomster av eget arbete upp till ett basbelopp, på samma sätt som minderåriga barn få ha sparmedel upp till 15 % av basbeloppet utan att det påverkar beräkning av ekonomiskt bistånd.

******* JOBBSTIMULANS (4 KAP 1 B § SOL)**

Hushåll som har fått ekonomiskt bistånd i form av försörjningsstöd minst sex månader i följd och som får arbete och arbetsinkomst eller ökar sin arbetsinkomst har rätt till jobbstimulans. Jobbstimulansen är utformad som en särskild beräkningsgrund som innebär att 25 % av nettoinkomsten (av anställning) inte ska beaktas vid prövningen av ekonomiskt bistånd. Jobbstimulansen ska dras av *innan* socialnämnden gör normberäkning för hushållet (prop. 2012/13:94 s. 20 och 26). Eftersom jobbstimulansen enbart är en beräkningsregel för inkomster saknar det betydelse vad den enskilde ansöker om. Det saknar även betydelse om den enskildes nettoinkomst innan jobbstimulansen har dragits av är högre än behovet av ekonomiskt bistånd vid ansökningstillfället.

Jobbstimulansen är personlig och gäller inte hushållet som helhet. Det finns inga krav på ett den enskilde har fått försörjningsstöd från samma kommun under sexmånadersperioden.

När den enskilde uppger arbetsinkomst ska kontroll om den enskilde är berättigad till jobbstimulansen ske. Det innebär kontroll av om den enskilde fram till den tidpunkten har fått försörjningsstöd sex månader i följd i den egna och/eller i en tidigare kommun. Den enskilde ska samtycka till att kontroll görs i annan kommun. Om den enskilde inte samtycker till kontrollen får nämnden besluta på de uppgifter som finns. (Justitieombudsmannens, JO, beslut den 2 maj 2013, dnr 4815-2012).

Har den enskilde fått avslag för en månad avbryts kvalificeringsperioden och en ny kvalificeringsperiod på sex månader påbörjas. Om avslaget överklagas och domstolen bedömer att den enskilde hade rätt till bistånd kan socialnämnden behöva justera beräkningarna.

Jobbstimulans i form av den särskilda beräkningsregeln gäller i 24 månader. Tiden ska vara sammanhängande. Även om den enskilde är självförsörjande under någon del av tvåårsperioden löper tiden för jobbstimulansen på under den påbörjade tvåårsperioden. Det

finns ingen gräns i socialtjänstlagen för hur många gånger en biståndssökande kan få jobbstimulans.

Den särskilda beräkningsregeln gäller för inkomst av anställning. Regeln gäller inte för inkomster som träder i stället för eller grundas på inkomst av anställning, till exempel aktivitetsstöd, aktivitetsersättning, sjukpenning, sjukersättning, föräldrapenning, pension eller livränta. Inte heller inkomst av kapital, näringsverksamhet eller skadestånd är undantagna, liksom barns och skolungdomars arbetsinkomster.

Jobbstimulansen innebär att det skapas ett utrymme för den enskilde att öka sin konsumtion eller att spara en del av sin inkomst. Om den enskilde sparar inkomsten (dvs de 25% som inte beaktas i beräkningen) ska det inte påverka rätten till ekonomiskt bistånd under den tvåårsperioden som den särskilda beräkningsregeln gäller. Om den enskilde efter tvåårsperioden åter behöver ekonomiskt bistånd ska behovet bedömas på vanligt sätt, dvs. socialnämnden får i varje enskilt fall bedöma om sparandet ska påverka rätten till bistånd eller inte.

Se Socialstyrelsens meddelandeblad nr 7 2013.

FÖRSÖRJNINGSSTÖD (4 kap 3§ socialtjänstlagen)

RIKSNORM (4 kap 3§ 1 st 1p socialtjänstlagen)

Riksnormen specificeras i 4 kap 3 § första stycket SoL. Riksnormens nivåer och konstruktion fastställs årligen av regeringen. Riksnormens nivåer för olika åldrar och familjetyper framgår av beloppsbilagan.

Riksnormen omfattar budgetposter för personliga kostnader

- livsmedel
- kläder och skor
- fritid och lek
- hälsa och hygien
- barn- och ungdomsförsäkring

och för hushållskostnader

- förbrukningsvaror
- dagstidning
- telefon
- TV-avgift

LIVSMEDEL

Beräkningarna utgår från en näringsmässigt fullvärdig och varierad kost. Det förutsätts att all tillredning sker i hemmet. Hänsyn har tagits till ensamhushållens dyrare kostnader.

KLÄDER OCH SKOR

Beloppet beräknas täcka det vardagliga behovet av kläder och skor under året samt skoreparationer och en del tillbehör som väska, klocka, paraply.

LEK OCH FRITID

Avser kostnader för aktiviteter som det är rimligt att alla får möjligheter till, ex vis biobesök, lyssna på musik och läsa böcker, viss motion och kultur. Även cykel, skidor m.m. Kostnader för semester och dyrare fritidsintressen ingår inte i beräkningarna.

För behov som går utöver riksnormens budgetpost eller vid långvarigt bidragsberoende hänvisas till särskild riktlinje.

HÄLSA OCH HYGIEN

Avser kostnader för den personliga hygien som tvål, tandkräm, blöjor, mensskydd, hårklippning m.m.

För kostnader i samband med sjukvårdsbehandling hänvisas till särskild riktlinje.

BARN – OCH UNGDOMSFÖRSÄKRING

Avser kostnad för fritidsförsäkring. För barn i förskola och skola har kommunen tecknat kollektiv försäkring.

FÖRBRUKNINGSVAROR

Avser kostnader för rengöring av bostaden, skötsel och vård av kläder, skor m.m.

DAGSTIDNINGAR, TELEFON, MOBILTELEFON, TV-AVGIFT

Kostnader för helårsprenumeration på en dagstidning, avgift för TV-licens, abonnemangs- och samtalsavgift för telefon, mobiltelefon samt brevpapper och frimärken ingår.

REDUCERAD NORM (4 kap 3§ 2st SoL)

Reducerad norm kan enligt 4 kap 3 § 2 st SoL användas vid tillfälliga behov, akuta behov eller då den enskilde inte har vissa kostnader som omfattas av riksnormen, eller dessa är lägre än den nivå som riksnormen utgår ifrån. Reducerad norm kan även användas då den enskilde uppenbart inte använder biståndet till vad det är avsett för.

FÖRHÖJD NORM (4 kap 3§ 2st SoL)

Om det finns särskilda skäl kan kostnaderna enligt 4 kap 3 § 2 st SoL beräknas till en högre nivå än riksnorm. Förhöjd norm används i vissa fall för personer som pga sjukdom eller handikapp har kostnader som inte ryms inom ramen för riksnormens schabloniserade nivå och som inte ersätts på annat sätt

SPECIALKOST

Enligt Konsumentverkets beräkningar är matkostnaderna högre vid vissa sjukdomar som kräver specialkost. Kosttillägg bör därför beviljas för vuxna personer som enligt läkarintyg behöver sådan kost, och om kostnaderna per år uppgår till högst 36% av basbeloppet. Vilka belopp som gäller för olika typer av specialkost framgår av [beloppsbilagan](#).

Ersättning för merkostnader kan i vissa fall sökas hos Försäkringskassan – se rubrik Handikappersättning och Vårdbidrag samt www.forsakringskassan.se

STUDENTEXAMEN

För att möjliggöra deltagande i studentaktiviteter kan bistånd till studentfirande beviljas gymnasieelever som fyllt 20 år och som inte har rätt till behovsprövat extra tillägg till studiebidraget och inte bor med sina föräldrar. Biståndet kan högst beviljas med 1500 kr.

Den som är under 20 år, eller fyller 20 år under sista vårterminen i gymnasieskolan, kan ha rätt till behovsprövat extra tillägg utifrån prövning av ungdomens och föräldrarnas ekonomiska situation, se www.csn.se

BARNPERSPEKTIV

Kostnad för mat bör beviljas med högre belopp för barn som pga sjukdom har behov av specialkost enligt läkarintyg, i de fall vårdbidrag för merkostnader inte utgår.

Umgängeskostnader

Vissa kostnader bör beviljas med högre belopp än vad som ingår i riksnormens budgetposter, om det är nödvändigt för att en förälder ska kunna upprätthålla kontakt och/eller umgänge med barn.

Kostnad för lek/fritid bör beviljas med riksnormens hela månadsbelopp för aktuell åldersgrupp om faktiskt umgänge sker minst 6 dagar per månad.

Ersättning för telefonkostnader kan beviljas med högre belopp än vad som ingår i riksnormen budgetpost både för umgängesförälder och boförälder efter individuell prövning.

ÖVRIGT FÖRSÖRJNINGSSTÖD - SKÄLIGA KOSTNADER (4 kap 3§ 1st 2p socialtjänstlagen)

Skäliga, faktiska kostnader ska utgå för att täcka vissa bestämda behovsposter inom ramen för försörjningsstödet. Den faktiska kostnaden per månad för dessa utgifter läggs, i vissa fall med begränsningar som framgår av riktlinjerna, till riksnormen.

Vid tillfälligt behov av försörjningsstöd ska den sökandes tidigare inkomster enligt avsnittet om Beräkning av försörjningsstöd samt väntade inkomster beaktas vid behovsprövning av dessa budgetposter.

AKUTA HJÄLPBEHOV

Bistånd i akuta nödsituationer kan beviljas även om rätt till försörjningsstöd i övrigt inte föreligger. Den som saknar medel till *uppehälle, hyra, el eller medicin* kan beviljas ekonomiskt bistånd för att avhjälpa eller förhindra, akut nödsituation, om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt.. Detta gäller även om den sökande förbrukat inkomster som överstiger ekonomiskt biståndsnormen.

Om det finns barn i familjen ska i samband med bedömning särskilt utredas hur barnets/barnens situation påverkas om bistånd inte beviljas.

Behov som ryms inom försörjningsstödet poster prövas med stöd av 4 kap 1 § SoL.

Bistånd som beviljas enligt 4 kap 1 § SoL i akut situation kan i vissa fall vara förenat med återbetalningsskyldighet enligt 9 kap 2 § 1 st SoL:

- om den enskilde har inkomster som är intjänade eller avsedda för ansökningsperioden, men som ännu inte utbetalats och om betalningsförmåga bedöms föreligga, dvs om den sökandes egna inkomster överstiger ekonomiskt biståndsnormen (RÅ 1995 ref 56)

Ansökan om bistånd till *skulder* som orsakar att nödsituation uppstår kan beviljas endast om det är enda möjligheten för den enskilde att uppnå en skälig levnadsnivå.

Se vidare riktlinjer beträffande skulder.

ARBETSRESOR.

Ekonomiskt bistånd beviljas med belopp som motsvarar tillämpligt periodkort för allmänna kommunikationer.

Arbetsresor med bil kan beviljas om allmänna kommunikationer saknas. Bistånd beviljas med belopp motsvarande landstingets sjukreseersättning. Utgift för skatt, försäkring, besiktning m.m. får prövas särskilt i varje enskilt fall.

Med arbetsresor jämställs resor i samband med deltagande i arbetsmarknadsprogram eller liknande kompetenshöjande verksamhet samt resor för de som är aktivt arbetssökande.
Prisinformation se www.uppsala.se/sv/Boendemiljotrafik/Trafik--gator/Buss-tag-flyg/

BOENDEKOSTNAD OCH BOENDESTANDARD

Utgångspunkt för bedömning av skälig boendekostnad och boendestandard ska vara vad en låginkomsttagare på orten normalt har möjlighet att kosta på sig.

Vid bedömning av skälig boendekostnad tas hänsyn till hyrans storlek, bostadens storlek och standard samt bostadssituationen i kommunen.

Vad som bedöms vara skälig bostadsstorlek och boendestandard påverkas av familjens sammansättning, barnens ålder och kön och andra sociala samt medicinska faktorer och eventuell funktionsnedsättning. Hänsyn också tas till barns behov av utrymme. Detta gäller även för de barn som vistas i bostaden endast under umgängestid.

För ensamstående personer upp till och med 24 år kan möblerat rum eller andrahandsboende anses vara skälig boendestandard.

Boendekostnad

Försäkringskassans (tidigare Riksförsäkringsverkets) föreskrifter om genomsnittlig och högsta godtagbara bostadskostnad tillämpas vid bedömning av rätten till bistånd.

Den genomsnittliga boendekostnaden enligt föreskrifterna ovan ska vara vägledande när en person söker ett första boende eller vid byte till annan lägenhet

Högsta godtagbara boendekostnad enligt föreskrifterna ovan används för den som redan har ett befintligt boende när ärendet aktualiseras hos Socialtjänst – Ekonomiskt bistånd. Detsamma gäller då det finns anledning att frångå beräkningen om genomsnittlig hyresnivå, exempelvis när anvisad bostad ligger i ett nybyggnadsområde och hyresnivån av den anledningen överstiger den genomsnittliga kostnaden.

Det finns också anledning att frångå beräkningen för personer som har bistånd i form av bostadssocialt kontrakt och som erbjuds en bostad med eget förstahandskontrakt om hyresnivån överstiger genomsnittlig bostadskostnad. Ett eget förstahandskontrakt prioriteras alltid före bostadssocialt kontrakt även om det innebär hyra som överstiger högsta godtagbara. Dock ska klienten göra vad som är möjligt för att sänka boendekostnaden/bli självförsörjande.

För familjer med fler än tre barn görs ett tillägg för varje ytterligare barn som motsvarar mellanskillnaden mellan bostadskostnaden för två- och trebarnsfamiljer.

Aktuella belopp – se beloppsbilaga

Beräkning av boendekostnad/hyresdel vid hushållsgemenskap. För personer som lever i hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren (*se avsnitt Olika hushållstyper och beräkning av ekonomiskt bistånd*) beräknas boendekostnaden enligt Försäkringskassans föreskrifter (RFFS 1998:9) om beräkning av boendekostnader:

- boendekostnaden utgör den andel av bostadsinnehavarens boendekostnad, som motsvarar det antal rum som den sökande disponerar i förhållande till det totala antalet rum i bostaden. Varje rum beräknas som två enheter och köket som en enhet.

Se vidare Socialstyrelsens ”Ekonomiskt bistånd” sid 48.

Boendekostnad vid kort- och långvarigt biståndsbehov

Vid ett kortvarigt biståndsbehov bör som regel den faktiska boendekostnaden godtas. Med kortvarigt avses en period om maximalt tre sammanhängande månader.

Om boendekostnaden bedöms vara för hög i förhållande till vad som är skäligt för det aktuella hushållet är det rimligt att vid *längre* tids bidragsbehov ställa krav på byte av bostad. Hänsyn måste tas till om ett bostadsbyte är möjligt att genomföra eller det är möjligt att på annat sätt sänka boendekostnaden. Hänsyn bör även tas till om det i individuella fall finns särskilda skäl mot byte av bostad eller bostadsområde som t ex

- om det finns risk för att ett byte medför negativa sociala konsekvenser, exempelvis försvårar deltagande i arbetsförberedande aktiviteter eller i rehabiliterande insatser, försvårar deltagande i arbetslivet eller att utnyttja allmänna kommunikationer eller leder till isolering.
- om en barnfamilj genom att flytta skulle tvingas bryta upp från barnomsorg, skola och sociala nätverk
- om en ensamstående vuxen, t ex med funktionsnedsättning eller sociala problem och äldre med sviktande hälsa, har ett särskilt behov av kontinuitet i det sociala nätverket eller den fysiska miljön som hänger samman med det nuvarande boendet,
- om bostaden är anpassad till en boendes funktionsnedsättning
- om den enskilde har begränsade möjligheter att bli godkänd som hyresgäst, t ex saknar godtagbar inkomst eller har betalningsanmärkning.

Barnperspektiv

Om det finns barn i familjen måste barnets bästa beaktas och utredningen beskriva eventuella konsekvenser för barnet av ett bostadsbyte.

Byte av bostad eller bostadsområde bör inte tvingas fram om det finns risk för att en flyttning medför negativa sociala konsekvenser för barnet.

Avgift för bostadsförmedling

Kostnad för att stå i kö hos kommunens bostadsförmedling beviljas med 290 kr/år och person. Förmedlingsavgiften om 1 250 kr, som en individ får betala när denne fått en hyresrätt via bostadsförmedlingen, beviljas likaså. Bistånd till köplats kan beviljas hemmaboende ungdom från 16 år.

Depositionsavgift

Kostnad för depositionsavgift kan beviljas om behovet av boende inte kan tillgodoses på annat sätt.

Boendekostnad i hyresrätt

I boendekostnaden ska inte ingå avgift för garage, kabel-tv, bredband, p-plats eller tillval i standardhöjande syfte. Undantag görs när någon flyttar in i en bostad där tillvalskostnaden redan finns eftersom kostnaden då inte kan påverkas.

Den faktiska boendekostnaden ersätts om den bedöms vara skälig. I annat fall bör den godtas under en övergångsperiod, så att den enskilde får skäligt rådrom att byta till billigare bostad. Med skäligt rådrom avses en tidsperiod som inte understiger fyra månader.

Boendekostnad i bostadsrätt eller villa

Om en försäljning av bostaden innebär att den enskilde får tillgång till kapital som kan användas till försörjningen, får man i allmänhet anse att behoven kan tillgodoses på annat sätt. Den enskilde måste ges skäligt rådrum (se ovan) för byte av bostad.

En bedömning måste göras om det finns sociala och/eller humanitära skäl som talar för kvarboende. Om det finns barn i familjen måste barnets bästa beaktas och utredningen beskriva eventuella konsekvenser för barnet av ett bostadsbyte.

Bistånd beviljas inte till amorteringsdel på lån som tagits för inköp av bostaden, eftersom det innebär att socialtjänsten bidrar till en kapitalisering. Bistånd kan däremot utgå till räntekostnaden om avgift och ränta tillsammans inte överstiger genomsnittskostnaden eller högsta godtagbara hyresnivå (Försäkringskassans föreskrifter om genomsnittlig och högsta godtagbara boendekostnad).

Observera:

Krav ska ställas på den enskilde att ansöka om skattejämkning för räntekostnaderna och om sådan beviljas godtas 100% av räntekostnaderna som boendekostnad. I annat fall godtas 70% av räntekostnaderna, eftersom 30% är avdragsgilla vid självdeklarationen.

För den som saknar skattepliktig inkomst ersätts 100% av räntekostnaden, med den begränsning som finns i genomsnittlig boendekostnad och högsta godtagbara hyreskostnad.

Boendekostnad vid vistelse på kriminalvårdsanstalt

I första hand ska den enskilde hyra ut sin bostad. I vissa fall kan ekonomiskt bistånd utgå till boendekostnad om strafftiden är högst sex månader om personen annars riskerar att bli bostadslös.

För personer som vistas på kriminalvårdsanstalt och är folkbokförda i annan kommun är folkbokföringskommunen ansvarig för insatser enligt socialtjänstlagen under fängelsevistelsen och i samband med frigivningen.

Boendekostnad för vuxet barn (18-24 år) som bor kvar hos sina föräldrar

Ekonomiskt bistånd till boendekostnad beviljas för vuxet barn (dock ej gymnasie-studerande), som *bor kvar* i föräldrahemmet endast om föräldern därigenom har en högre boendekostnad än han/hon annars skulle ha haft.

Högre boendekostnad kan uppstå om föräldern/föräldrarna

- måste behålla en större bostad *eller*
- får sitt bostadsbidrag sänkt

Ekonomiskt bistånd till boendekostnad beviljas också för vuxet hemmaboende barn, som *varit självförsörjande och haft kostnad för boende* i egen bostad eller hos föräldrarna.

Beräkning av hyresdel görs enligt Socialstyrelsens anvisningar – se ovan

Boendekostnad för förälder som bor hos sitt vuxna barn

Ekonomiskt bistånd till boendekostnad beviljas för förälder som bor hos vuxet barn, endast om det vuxna barnet därigenom har en högre boendekostnad än han/hon annars skulle ha haft.

Högre boendekostnad kan uppstå om det vuxna barnet

- måste behålla en större bostad eller

- får sitt bostadsbidrag sänkt

Beräkning av hyresdel görs enligt Socialstyrelsens anvisningar – se ovan

Inneboende (se Ekonomiskt bistånd s 47)

För person som är inneboende godtas den kostnad som avtalats mellan bostadsinnehavaren och den inneboende om den är skälig, dock högst med belopp som motsvarar hyra för ett studentrum. Avtalet ska verifieras.

Den som lever i hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren bör inte räknas som inneboende, beräkning av boendekostnad/hyresdel görs i sådant fall enligt Socialstyrelsens anvisningar - se ovan.

Delad bostad (Ekonomiskt bistånd s 48)

För person som delar bostad, men saknar eller har begränsad hushållsgemenskap med de övriga, beräknas boendekostnaden som en andel av kostnaden delad med antal personer i bostaden

Andrahandsboende

Bistånd till hyreskostnad beviljas om den sökande kan verifiera sitt boende samt uppvisa verifikation på betald hyra eller uppvisar hyresavi.

Om godkänt andrahandskontrakt från hyresvärd/bostadsrättsförenings styrelse saknas, kan boendekostnaden ändå godtas, om skriftlig överenskommelse mellan den sökande och bostadsinnehavaren kan uppvisas.

För andrahandsboende gäller samma regler som för förstahandskontrakt. Begärd hyra accepteras om den bedöms skälig.

Ett andrahandskontrakt som inte är godkänt av hyresvärd/styrelse ger inte rätt till bostadsbidrag. Den sökande ska därför göra vad som är möjligt för att kontraktet ska godkännas och därigenom kunna söka bostadsbidrag.

Intäkt av uthyrning

Om den enskilde har en boendekostnad som överstiger högsta godtagbara nivå och hyr ut en del av lägenheten för att minska kostnaden, ska hyresintäkten reducera boendekostnaden och inte räknas som inkomst för den enskilde. Intäkt av uthyrning reducerar hyran även i de fall ett kvarboende vuxet barn betalar hyra.

Om boendekostnaden trots intäkt av uthyrning fortfarande överstiger högsta godtagbara nivå, bör den enskilde göra vad han/hon kan för att skaffa en billigare bostad. Under förutsättning att så sker, godtas boendekostnaden (reducerad med hyresintäkten) i avvaktan på bostadsbyte.

Lägenhetsbyte som medför högre nettohyra

Om den enskilde anser sig behöva byta bostad under pågående bidragstid, och detta medför ökade boende- eller andra kostnader (tex resekostnader), bör samråd alltid ske med Socialtjänst – Ekonomiskt bistånd.

Om det inte finns sociala eller medicinska skäl för bostadsbyte kan ansökan om ekonomiskt bistånd avslås avseende den del av nettohyran och övriga kostnader som innebär en merkostnad. Den enskilde får själv ansvara för merkostnaden så länge inte skäl finns för annan bedömning.

I beloppsbilagan anges nivåerna för genomsnittlig boendekostnad, högsta godtagbara boendekostnad.

Hyresskulder

Hyresskulder och andra boendeskulder bör bedömas utifrån de allvarliga konsekvenser som en avhysning kan medföra – särskilt för barnfamiljer. Socialtjänsten har ett särskilt ansvar för att ta reda på hur detta påverkar barnens livssituation och avhysning av barnfamilj bör ske endast i undantagsfall.

Hänsyn bör också tas till familjens möjligheter att i framtiden kunna godkännas som hyresgäst med eget kontrakt.

Barnperspektiv

Barn alltid tillförsäkras ett tryggt boende – både hos umgängesförälder eller vid växelvis boende. Detta ska alltid beaktas när någon av föräldrarna riskerar att avhysas.

ELKOSTNAD

Den faktiska kostnaden för hushållsel ersätts, om den är rimlig. I vissa fall ingår elkostnaden i hyresbeloppet.

Depositionsavgift

Om leverantören kräver depositionsavgift för att den enskilde ska få teckna abonnemang, bör bistånd beviljas även till denna kostnad, om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt.

FACKFÖRENINGSAVGIFT/AVGIFT ARBETSLÖSHETSKASSA

Ekonomiskt bistånd beviljas till faktisk kostnad för fackföreningsavgift och/eller avgift till arbetslöshetskassa. Om det är möjligt för den enskilde att få helt eller reducerad avgift ska i första hand en sådan ansökan göras.

FICKPENGAR

Fickpengar till vuxna som saknar inkomst och vistas på sjukhus, inackorderingshem m.m. utbetalas med belopp som motsvarar budgetposterna kläder och skor, fritidsaktiviteter, hälsa och hygien. Kostnader för lokala resor kan tillkomma.

Fickpengar till personer som vistas på behandlingshem ingår som en del av kostnaden för vården och betalas av den nämnd som ansvarar för placeringen.

FRITIDSAKTIVITETER FÖR BARN

Riksnormens budgetpost för lek och fritid omfattar kostnader för sådana inomhus- och utomhusaktiviteter som det är rimligt att alla får möjlighet att delta i. Från och med 2016-01-01 höjs riksnormen för barn i skolåldern. Syftet med höjningen är att barn i familjer med försörjningsstöd ska ha större ekonomiska möjligheter att utöva fritidsaktiviteter. -Kultur och viss motion ingår, liksom kostnad för inköp av cykel, skidutrusning och skridskor. Sådana

inköp kräver dock en längre tids sparande, vilket för familjer som under längre tid lever på socialbidragsnormens nivå knappast är möjligt.

Barnperspektiv

Barn i familjer som fått försörjningsstöd under längre tid kan beviljas extra bistånd till ~~fritidsaktiviteter~~, lägervistelser eller annan rekreation, om biståndet är en förutsättning för att barnet ska kunna delta i sådana aktiviteter.

Ekonomiskt bistånd kan också beviljas för resor med allmänna kommunikationsmedel för att barnet ska ha möjlighet att delta i aktivitet som bistånd beviljats för.

Fritidspeng

~~Från och med 1 juli 2014 infördes bestämmelser i socialtjänstlagen om fritidspeng till barn. Det innebär att barn i grundskolans årskurs 4—9, eller motsvarande skolformer som t.ex. särskola, specialskola eller sameskola, som lever i hushåll som mottagit försörjningsstöd under minst sex månader den senaste tolvmånadersperioden har rätt till ersättning för deltagande i fritidsaktiviteter. Fritidspengen är inte en del av det ekonomiska biståndet utan en fristående ersättning upp till en viss nivå för faktiska kostnader för barns fritidsaktiviteter. Fritidspengen får inte medföra att riksnormen beräknas till en lägre nivå. Fritidspengen får inte heller påverka möjligheten att höja nivån på riksnormen exempelvis om det är en förutsättning för att ett barn ska kunna delta i fritidsaktiviteter. Fritidspengen är alltså en rätt till ersättning för fritidsaktiviteter utöver det som ges inom ramen för riksnormen eller bistånd för livsföringen i övrigt. Det senare kan gälla t.ex. en koloni- eller lägervistelse.~~

~~Fritidspengen gäller för hushåll som vid ansökningstillfället är aktuellt för försörjningsstöd. Hushållet kan ha varit självförsörjande under vissa korta perioder men ska till stor del ha varit beroende av försörjningsstöd minst sex månader under en ramtid på tolv månader. De sex månaderna behöver alltså inte vara sammanhängande. Den sökande får åberopa försörjningsstöd från annan kommun för att visa att hushållet uppfyller kravet.~~

~~Fritidsaktiviteten ska vara regelbunden, ledarledd och främja barnets aktiva deltagande i samhällets gemenskap. Fritidsverksamheten kan gälla deltagande i aktiviteter som idrottsverksamhet, kulturverksamhet, friluftsliv och folkbildning. Fritidspengen ska i normalfallet ersätta kostnader för medlemsavgift, träningsavgift, kursavgifter, material, utrustning och andra kostnader som är nödvändiga för att utöva fritidsaktiviteten.~~

~~Fritidspengen får ersätta högst 3 000 kronor per barn och tolvmånadersperiod (behöver inte vara kalenderår).~~

~~Om ett barn bor växelvis hos sina föräldrar är det möjligt för båda föräldrarna att ansöka om fritidspeng för barnets räkning. Uppfyller båda föräldrarna kraven får varje förälder för barnets räkning hälften av fritidspengen. Om bara den ena föräldern uppfyller kraven betalas halva beloppet ut till den föräldern.~~

~~Beslut om fritidspeng enligt 4 a kap 1 § SoL kan överklagas enligt 16 kap 3 § SoL.~~

Barn som inte tillhör målgruppen för fritidspeng

~~För barn som inte tillhör grundskolans årskurs 4—9, eller motsvarande skolformer kan en högre norm tillämpas i de fall detta är en förutsättning för att barn ska kunna delta i organiserad fritidsaktivitet, t.ex. danskurs, musikundervisning, medlemskap i idrottsförening.~~

~~Samma beloppsnivå och regelverk för fritidspeng gäller för övriga barn och ungdomar upp till och med gymnasienivå.~~

Förändringarna i riktlinjerna gällande fritidspeng gäller från 1 januari 2016.

Lägervistelse

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till lägervistelse, t ex idrottsläger, scoutläger, cirkusskola etc under ferier.

Skolaktiviteter

Barn bör ha möjlighet att delta i aktiviteter som ordnas för klassen, ex.vis lägerskola, klassresa, och ekonomiskt bistånd kan därför beviljas till skälig kostnad.

Rekreation/semester

Ekonomiskt bistånd kan ges till barnfamiljer för att göra en resa tillsammans under sommaren. För detta ändamål kan 1000 kronor per vuxen och 750 kronor per barn i familjen beviljas.

Cykel

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till inköp av cykel och cykelhjälm med högst 1500:- per barn maximalt 2 gånger under grundskoletiden. Om bistånd inte utgått under grundskoletiden kan det vara rimligt att man får bistånd till en cykel under gymnasietiden.

FRITIDSAKTIVITETER FÖR VUXNA MED LÅNGVARIGT BEHOV AV EKONOMISKT BISTÅND

Vuxna med långvarigt behov av ekonomiskt bistånd, som på grund av medicinska, psykiska eller sociala skäl har svårigheter att vara aktiva och hålla kontakt med andra, kan beviljas bistånd till fritidsaktiviteter för att bryta isolering och passivisering. Fritidsaktivitet kan vara att delta i studiecirkel, fysisk träning eller annan organiserad verksamhet. Ekonomiskt bistånd beviljas med belopp motsvarande lägsta avgift för helår eller säsong vid motionsanläggning i Uppsala

Om det finns medicinska skäl till att delta i aktiviteter ska detta styrkas med intyg från behörig sjukvårdspersonal.

Om någon deltar i ett rehabiliteringsprogram där vissa aktiviteter ingår för alla deltagare beviljas hela kostnaden för dessa aktiviteter, om det inte finns särskilda skäl som talar emot detta.

HEMFÖRSÄKRING.

Ekonomiskt bistånd beviljas för hemförsäkring i form av grundskydd (ej tilläggförsäkring) inklusive rättsskydd. I skyddet ryms ersättning enligt fullvärde för egendomsskada vid stöld, vatten eller brand. Reseskydd och ansvarsdel ingår. Ansvarsdelen gäller dock inte när två personer som omfattas av samma försäkring tvistar, exempelvis vid skilsmässa eller vårdnad om barn.

I de fall socialtjänsten godtar att den sökande bor kvar i ägd bostad godtas kostnad för kompletterande bostadsrätts- eller villaförsäkring.

Schablonbeloppet beräknas enligt Konsumentverkets schabloner och genomsnittskostnader. Belopp - se beloppsbilagan.

UMGÄNGE

Barn och ungdomar ska i ekonomiskt biståndssammanhang inte missgynnas av att föräldrarna inte lever tillsammans. Barnet har alltså rätt till samma belopp oavsett vilken förälder det vistas hos.

Vid tillämpning av riksnormen räknas barn alltid som hushållsmedlem, och kostnaden för den unge beräknas utifrån det antal dagar barnet vistas hos respektive förälder. Avtal om umgänge ska uppvisas vid ansökan om ekonomiskt bistånd.

Barnperspektiv

Med hänsyn till barnperspektivet kan vissa kostnader för umgängesfamiljer beviljas med högre belopp än riksnormens budgetposter – se vidare avsnitt Försörjningsstöd/Förhöjd norm.

Vid traditionellt umgänge

Boföräldern (den barnet är folkbokförd hos) har rätt till underhållsstöd från Försäkringskassan om underhållsbidrag helt eller delvis inte betalas av den andre föräldern.

Ekonomiskt bistånd beviljas till faktiskt umgänge enligt fastställt avtal om rätt till umgänge. Ersättning utgår till umgängesföräldern med dagsbelopp motsvarande riksnormens budgetposter för livsmedel, hälsa/hygien och förbrukningsvaror för aktuell åldersgrupp. Ersättning till lek och fritid utgår med månadsbeloppet om faktiskt umgänge sker minst 6 dagar per månad, i annat fall med dagsbeloppet.

Om *boföräldern* erhåller ekonomiskt bistånd, görs avdrag motsvarande budgetposterna för livsmedel, hälsa/hygien och förbrukningsartiklar om barnet under minst 14 dagar sammanhängande vistas hos umgängesföräldern.

Vid växelvis boende

Vid växelvis boende, dvs när barnet bor ungefär lika mycket hos båda föräldrarna, kan vardera föräldern ansöka om underhållsstöd hos Försäkringskassan. Detta inkomstprövas mot den *sökande* föräldern, till skillnad från övriga typer underhållsstöd.

Vid växelvis boende beviljas ekonomiskt bistånd för aktuellt antal dagar enligt riksnormens dagsbelopp för aktuell åldersgrupp.

För *umgängesföräldern* reduceras beloppet med budgetposten för kläder, medan *boföräldern* erhåller hela månadsbeloppet för kläder, och också hela barnomsorgsavgiften i förekommande fall.

Den förälder som har rätt till underhållsstöd, ska söka detta i stället för ekonomiskt bistånd. Kopia på Försäkringskassans beslutsunderlag gällande underhållsstöd ska uppvisas, liksom underlag för beräkning av bostadsbidrag för den som inte är boförälder.

Umgängesresor

Huvudansvaret för resekostnader i samband med umgänge åvilar umgängesföräldern. Vid längre avstånd (minst 10 mil enkel väg eller vid resor utomlands), har dock boföräldern ansvar att bidra utifrån sin ekonomi, men om han/hon inte kan betala, får umgängesföräldern stå för hela kostnaden.

Bistånd till umgängesresor kan beviljas utöver riksnormens dagsbelopp vid umgänge. Ersättning ges för resa med billigaste färdmedel utifrån vad som är rimligt med hänsyn till avstånd och barnets ålder. Kostnad för umgängesresa utanför Sverige eller övriga Norden kan beviljas efter särskild prövning. Beslut om bifall till kostnad för resa utanför Norden ska prövas av nämndens individutskott.

UTEÄTARTILLÄGG.

Bistånd kan beviljas med maximalt 18% av basbeloppet per år om den enskilde saknar möjlighet att laga mat i sin bostad.

EKONOMISKT BISTÅND FÖR LIVSFÖRING I ÖVRIGT

Försörjningsstödets behovsposter och fastställda riksnorm enligt 4:3 SoL kan inte helt ersätta den individuella behovsprövningen. Möjligheter att bevilja ekonomiskt bistånd med andra belopp och till andra ändamål måste alltid finnas. Den enskilde kan ha rätt till ekonomiskt bistånd i speciella situationer eller till särskilda behov för att uppnå en skälig levnadsnivå.

AVGIFT FÖR HEMTJÄNST/HEMSJUKVÅRD.

Ekonomiskt bistånd beviljas till fastställd avgift. Den som saknar beskattningsbar inkomst eller förmögenhet behöver inte betala avgift för hemtjänst och hemsjukvård. Den enskilde ska då söka nedsättning av avgiften hos kommunens avgiftshandläggare.

AVGIFT FÖR FÖRSKOLEVERKSAMHET, FÖRSKOLEKLASS OCH SKOLBARNOMSORG

Avgift för förskoleverksamhet, förskoleklass, fritidsklubb och skolbarnsomsorg beviljas enligt kommunens taxa. Den enskilde kan ha rätt till nedsatt avgift.

Kostnad för resor till förskolan/skolan beviljas inte, om inte särskilda medicinska eller sociala skäl föreligger. Ekonomiskt bistånd utgår inte heller till de depositionsavgifter som vissa privata förskolor debiterar när barnet skrivs in.

BEGRAVNING OCH DÖDSBOANMÄLAN

Dödsboanmälan

När någon har avlidit måste en bouppteckning upprättas för att visa dödsboets ekonomi. Bouppteckning är en sammanställning över den avlidnes tillgångar och skulder och ska göras vid en särskild förrättning inom tre månader efter dödsfallet.

Bouppteckningen medför som regel en kostnad för dödsboet. Om den dödes tillgångar (tillsammans med efterlevande makes eller partners egendom) endast räcker till begravningskostnader och andra utgifter med anledning av dödsfallet (exempelvis begravning och hyra), vilket innebär att tillgångarna i dödsboet minus tillåten begravningskostnad ska understiga 5 000 kronor och det inte finns någon fast egendom eller tomträtt i boet, kan bouppteckningen enligt 20 kap 8a § ÄB ersättas med en dödsboanmälan.

Dödsboanmälan ska upprättas av socialtjänsten och ska vara skriftlig. Dödsboanmälan bör göras inom två månader efter dödsfallet till Skatteverket där den ska förvaras.

Dödsboförvaltning

När någon har avlidit ska enligt 18 kap 1 § ÄB efterlevande make eller sambo, arvingar och universella testamentstagare (dödsbodelägarna) gemensamt förvalta den dödes egendom under boets utredning. Om sammanlevande dödsbodelägare, efterlevande make som inte är delägare eller annan delägare som kan ta hand om boet saknas är socialtjänsten enligt 18 kap 2 § ÄB ansvarig för boets provisoriska förvaltning till dess dödsbodelägare spårats och underrättats. Om

det saknas tillgångar i boet och Allmänna arvsfonden är dödsbodelägare har socialtjänsten ansvaret att med fullmakt från dem förvalta och avveckla dödsboet.

Begravning

När en person avlider är det den avlidnes anhöriga som ska ombesörja att en begravning arrangeras. Om den avlidne saknar anhöriga som ordnar med begravningen har socialtjänsten inom ramen för den provisoriska dödsboförvaltningen enligt 18 kap 2 § ÅB skyldighet att ordna att en begravning kommer till stånd. Socialtjänstens uppgift är att beställa begravningen hos en begravningsbyrå. För kostnaderna har socialtjänsten rätt till ersättning ur dödsboet. Om begravning av någon orsak inte anordnas av dödsboet eller av socialtjänsten i samband med dödsboförvaltning enligt 18 kap 2 § ÅB ska begravningen enligt 5 kap 2 § BegrL ordnas av den kommun där den avlidne senast var folkbokförd eller, om den avlidne inte har varit folkbokförd i Sverige, av den kommun där dödsfallet inträffade.

Asylsökande omfattas normalt av Lagen om mottagande av asylsökande m.fl. men det gäller endast ersättning direkt till den enskilde och inte till dödsbon. I dessa fall gäller därför vistelsekommunens ansvar enligt socialtjänstlagen och kommunen kan inte få ersättning från Migrationsverket för bistånd till begravningskostnad som man beviljat dödsboet. Om dödsboet har tillgångar kan kommunen få ersättning från dödsboet. Finns inga tillgångar ansvarar vistelsekommunen där personen vistas när behovet uppstår.

Ekonomiskt bistånd till begravningskostnad

Rätten till bistånd till kostnad för begravning och eventuella tilläggskostnader prövas i förhållande till *dödsboets* ekonomiska situation. Undantag: om den avlidne är omyndigt barn, prövas rätten till bistånd i förhållande till föräldrarnas ekonomi.

För att kunna göra en korrekt bedömning av dödsboets rätt till bistånd, ska *registrerad bouppteckning eller dödsboanmälan uppvisas*. Tillgångarna i dödsboet ska i första hand täcka begravningskostnaderna, inte eventuella obetalda fakturor (hyra, el, telefon etc). Försäkringar som faller ut kan vara en tillgång i dödsboet. Man bör också beakta hur tillgångarna i dödsboet värderats, och om den avlidne kort före dödsfallet givit bort eller förmånligt sålt tillgångar till dödsbodelägare.

Bistånd till begravning och eventuella tilläggskostnader beviljas med maximalt 30% av basbeloppet. Till gravsten eller inskription beviljas därutöver belopp motsvarande maximalt 20% av basbeloppet.

Till kostnad för *begravning utomlands* kan bistånd beviljas med maximalt 30% av basbeloppet, motsvarande vad som beviljas till begravningskostnad i Sverige.

Bistånd till kostnad för *anhörigs kläder eller resa* i samband med begravning, ska prövas i förhållande till den anhöriges situation. Om den avlidne är en nära anhörig, och speciella skäl finns, kan bistånd till sådan kostnad beviljas.

DATOR OCH BREDBAND INTERNETUPPKOPPLING

Enligt Socialstyrelsens allmänna råd bör dator med internetuppkoppling ingå i en hemutrustning. Ekonomiskt bistånd till komplettering eller nyanskaffning av hemutrustning som behövs för att hemmet ska fungera, kan beviljas till hushåll som bedöms vara i behov av försörjningsstöd under lång tid. Ekonomiskt bistånd till inköp av dator och programvara

beviljas med max 10 % av basbeloppet. För barn och ungdom som via skolan får hemdator mot depositionsavgift beviljas i stället avgiften med max 10 % av basbeloppet.

~~Biståndet kan utgå en gång per hushåll och kvitto ska uppvisas som styrker inköpet.~~

~~Bredbandskostnad- Internetanslutning beviljas med max 0,5 % av basbeloppet per månad.~~

Barn och ungdom

Barnperspektiv

~~Ekonomiskt bistånd kan beviljas till kostnad för en dator per hushåll under förutsättning att vissa kriterier är uppfyllda—se nedan.~~

Ur ett jämlikhetsperspektiv är det viktigt att barn och ungdomar i familjer med långvarigt behov av ekonomiskt bistånd får möjlighet att delta i skolarbetet och i mötesplatser på nätet. Det är också viktigt att föräldrarna kan ta del av informationen från skolan, vilket ofta sker via Internet. Nämnden ska i samband med utredning och uppföljning kring barnens situation särskilt uppmärksamma behovet av dator och internetuppkoppling.

Följande kriterier ska vara uppfyllda för att bistånd ska beviljas:

- ~~● Familjen ska vara i avsaknad av hemdator~~
- ~~● Familjen ska ha fått ekonomiskt bistånd de senaste 10 månaderna~~
- ~~● Familjen ska antas ha fortsatt långvarigt (10 månader eller mer) behov av ekonomiskt bistånd~~
- ~~● Familjen ska ha minst ett barn i grundskolans årskurs 4 eller uppåt, eller minst en ungdom på gymnasiet (ungdomsgymnasiet). Gymnasieungdomen ska ha minst en termin kvar av utbildningen.~~
- ~~● Barnet/ungdomen ska vara folkbokförd hos den förälder som ansöker om biståndet~~

Vuxna utan barn

~~Ekonomiskt bistånd kan beviljas till kostnad för en dator per hushåll, om det finns arbetsrehabiliterande eller sociala skäl. Det kan bland annat handla om att bryta isolering eller utöva kompetenshöjande verksamhet.~~

~~Ekonomiskt bistånd till dator kan också beviljas av medicinska skäl, vilket ska intygas av behörig sjukvårdspersonal.~~

FAMILJERÅDGIVNING.

Ekonomiskt bistånd till avgift kan beviljas om behov av familjerådgivning föreligger.

FLYTTKOSTNAD OCH MAGASINERINGSKOSTNAD

Flytt eller byte av bostad godtas om medicinska och/eller sociala skäl finns. Individuell bedömning görs av den enskildes möjlighet att själv ordna vad som krävs vid flyttning

- Hyrbil/släpkärra; kostnad godtas i normalfallet under förutsättning att den enskilde själv kan köra eller få hjälp av anhörig/vänner. I vissa fall kan skäl finnas att godta kostnad att anlita flyttfirma

- Flytt av fast telefonabonnemang: kostnad godtas om abonnemang finns och det också finns sociala, medicinska eller psykiska skäl för telefoninnehav - jfr riktlinjer för telefoninstallation.
- Dubbla månadsavgifter: godtas i normalfallet inte då den enskilde förväntas planera flytten så att dubbla kostnader inte uppstår. Om den enskilde inte själv kan påverka dag för inflyttning kan dubbla månadsavgifter godtas.
- Dubbla månadsavgifter bör också godtas för våldsutsatta personer som är i behov av skyddat boende och som inte har möjlighet att disponera eventuella egna medel.
- Flyttstäd: kostnad godtas i normalfallet inte, men individuell prövning görs av den enskildes möjlighet/förmåga att städa själv.
- Reparationskostnad pga onormalt slitage: kostnad godtas inte, men undantag kan göras om mycket starka skäl finns för att flytta
- Flytthjälp: kostnad godtas i normalfallet inte, men individuell prövning görs av den enskildes möjlighet/förmåga att själv ansvara för att packa, bära etc.

Magasineringskostnader

Kostnad för magasinering av bohag godtas endast i undantagsfall efter ansökan från den enskilde, som själv ansvarar för att beställa tjänsten och ingå avtal med magasineringsfirman. Beslut om bistånd till magasineringskostnad ska tidsbegränsas. Vid bedömning av rätten till bistånd ska hänsyn tas till bohagets skick och storlek samt om kostnad för magasinering överstiger kostnad för inköp av nytt motsvarande bohag.

Vid avhysning ansvarar Kronofogdemyndigheten för magasinering av bohaget under viss tid och debiterar den enskilde kostnaden för detta, liksom för övriga kostnader i samband med avhysningen. Ekonomiskt bistånd beviljas i normalfallet inte till sådan kostnad.

Om den enskilde har behov av sitt magasinerade bohag, kan han eller hon hämta det mot en avgift. Ekonomiskt bistånd kan beviljas till sådan avgift efter individuell prövning.

FÄRDTJÄNSTAVGIFT.

För färdtjänst beviljas faktisk egenavgift per månad, dock maximalt motsvarande kostnad för ett periodkort 30 dagar zon 1 (se www.uppsala.se/sv/Boendemiljotrafik/Trafik--gator/Buss-tag-flyg/)

Kostnaderna för egenavgiften ska styrkas. Ekonomiskt bistånd till busskort beviljas inte parallellt.

Observera att kostnad för färdtjänst kan ingå i handikappersättningen, och i dessa fall beviljas inte ekonomiskt bistånd till kostnaden.

GLASÖGON

Bistånd utgår till glasögon enligt kommunens upphandlingsavtal i de delar som omfattar enkelglas, dubbelslipade (bifokala), glas och RX-tillägg utöver +/- 6 dioptrier samt antireflexbehandling och hårdbehandling. Vid styrkt behov beviljas kostnad för progressiva glas. Bistånd utgår i normalfallet ej till linser, fotokromat, eller infärgning m.m.

Förälder/vårdnadshavare kan ansöka om landstingsbidrag till glasögon för barn upp till 8 år.

Den enskilde har rätt att fritt välja optiker, men kostnad beviljas maximalt med det belopp som gäller enligt upphandlingsavtal.

Avtalsperioden gäller 2014-10-10 – 2016-09-30.

Se <http://insidan.uppsala.se/Kommungemensamt/Inkop-varor--tjanster/Ramavtal--inkopsavtal>

HEMUTRUSTNING.

Ekonomiskt bistånd till komplettering eller nyanskaffning av möbler, husgeråd eller annan hemutrustning som behövs för att hemmet ska fungera, kan beviljas till hushåll som under lång tid (10 månader eller mer) är i behov av ekonomiskt bistånd.

Hänsyn ska tas till allmän standardutveckling i samhället och till vad en låginkomsttagare i normalfallet kan bekosta. Nivån på det bistånd som beviljas ska utgöra varken över- eller understandard, och även den begagnade marknaden bör undersökas.

Utrustning och aktuella belopp – se *beloppsbilagan*.

Efter en vårdperiod kan personer, som i ett led i rehabiliteringen flyttar till eget boende, ha rätt till ekonomiskt bistånd till hemutrustning om han/hon saknar bohag sedan tidigare.

I en akut situation efter t ex brand i bostaden, kan ekonomiskt bistånd till hemutrustning beviljas om hemförsäkring saknas.

För den som är flykting kan behovet av hemutrustning tillgodoses genom statliga lån via CSN.

Barnperspektiv

För barnfamiljer som har långvarigt behov av ekonomiskt bistånd bör barnens situation särskilt beaktas när behovet av förnyelse av hemutrustning bedöms. För umgängesbarn bör kostnad för säng och sängutrustning beviljas.

Spädbarnsutrustning

Ekonomiskt bistånd till spädbarnsutrustning kan utgå med max 15 % av basbeloppet i samband med första barnets födelse. Efter individuell prövning kan ekonomiskt bistånd i vissa fall beviljas till kompletterande utrustning vid senare barns födelse, t ex om det gått lång tid sedan yngsta barnet föddes.

Om det finns äldre barn i familjen som inte är födda i Sverige, kan bistånd utgå i samband med att familjens första barn i Sverige föds.

Biståndet ska täcka kostnader för

- * säng med sängkläder och andra tillbehör.
- * skötbädd med tillbehör
- * bäarsele
- * barnvagn med tillbehör och
- * utrustning för bad.

Aktuella belopp – se *beloppsbilagan*

För den som är flykting kan behov av spädbarnsutrustning tillgodoses genom statliga lån via CSN (extra hemutrustningslån).

HJÄLPMEDEL

Ekonomiskt bistånd beviljas efter individuell prövning till kostnad för hjälpmedel, som förskrivits av behörig personal, om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt.

Kontakt bör tas med arbetsterapeut om oklarheter finns kring ansvarsfördelning, kostnader etc.

Ansvarsfördelning

I Uppsala har landstinget och kommunen delat ansvar att tillhandahålla hjälpmedel. Kommunen har riktlinjer för tekniska hjälpmedel. Inom kommunen har arbetsterapeuter och sjukgymnaster inom hemvården rätt att förskriva hjälpmedel.

För mer information - se

www.lul.se och www.uppsala.se/Omsorg&Stöd/Funktionsnedsättning

Avgifter och högkostnadsskydd för hjälpmedel

Hjälpmedel för barn och ungdomar är avgiftsfria – utom ortopediska skor, för vilka en egenavgift tas ut.

Hjälpmedel för vuxna (utom ortopediska skor) omfattas av särskilt högkostnadsskydd.

Vissa förbrukningsartiklar, t ex stomihjälpmedel, förskrivs på sk hjälpmedelskort och omfattas av högkostnadsskyddet för läkemedel.

Personer med vissa diagnoser (t ex diabetes, reumatiska eller neurologiska sjukdomar) kan ha rätt till reducerad avgift för skor, skoinlägg och ortoser (t ex knä- och handledsskydd) efter bedömning och remiss från ortoped eller reumatolog.

Ekonomiskt bistånd till ortopediska skor, skoinlägg mm

Medicinskt behov av ortopediska skor, skoinlägg, stödstrumpor mm ska styrkas genom intyg av läkare eller sjukgymnast. Den som kan vara berättigad till reducerad avgift ska få sitt behov bedömt av specialitläkare – se ovan.

Ekonomiskt bistånd beviljas till den del av en skälig kostnad som inte ersätts på annat sätt, exempelvis från Försäkringskassan.

ID-HANDLING

Ekonomiskt bistånd beviljas till kostnader för att införskaffa en giltig ID-handling, om den enskilde saknar pass eller annan ID-handling, och behöver sådan i kontakt med myndigheter, sjukvården, teckna avtal eller för att sköta post- och bankaffärer m.m.

KOSTNADER FÖR JURIDISK HJÄLP

Ekonomiskt bistånd kan i vissa fall beviljas till kostnader för rådgivning som föregår ett beslut om rättshjälp, rättshjälpsavgift samt självriskan när rättshjälpskydd ingår i den enskildes hemförsäkring. Detta kan bli aktuellt om det finns särskilt starka sociala skäl, t.ex. familjerättsliga ärenden eller ärenden som rör boendet.

KURSLITTERATUR

Vid beräkning av rätt till ekonomiskt bistånd för studerande medräknas kostnader för studielitteratur.

För högskolestudier räknas i normalfallet 500 kronor/månad under 10 månader per år. Om den enskilde ansöker om ett högre belopp måste litteraturlista och kvitto redovisas.

För studier på lägre nivå ersätts den faktiska kostnaden enligt redovisad litteraturlista och kvitto.

LEXIKON.

Ekonomiskt bistånd till lexikon kan beviljas enligt billigaste alternativ, som rekommenderats av skolan, till den som läser svenska för invandrare

PSYKOTERAPI.

Ekonomiskt bistånd till psykoterapi beviljas i normalfallet inte. Landstinget har huvudansvaret för psykoterapikostnader.

Patientens kostnad för psykoterapi som omfattas av högkostnadsskyddet räknas som tilläggsbelopp till normen.

Ekonomiskt bistånd till kostnad för psykoterapi, som inte omfattas av högkostnadsskyddet kan i undantagsfall beviljas om psykoterapin är en del av en arbetsförberedande insats. Beslut fattas av nämndens individutskott, och till utredningen ska bifogas:

- intyg av läkare med psykiatrikompetens som styrker att behov finns ur psykiatrisk synvinkel och att behovet inte är så akut att behandling prioriteras av landstinget. Av intyget ska framgå vilken terapiform som krävs, förväntad behandlingstid och förväntad effekt av behandlingen.
- utlåtande/behandlingsplan från psykoterapeut som visar planerat antal terapitillfällen per månad, den totala terapitidens längd, terapeutens kompetens och kostnad per terapitillfälle.
- landstingets beslut om avslag på ansökan om landstingsbidrag

Ekonomiskt bistånd beviljas som ett tilläggsbelopp till normen och beslutet ska tidsbegränsas till 6 månader per tillfälle.

Vid omprövning ska alltid nytt intyg från psykoterapeut bifogas. Om den tidsperiod som anges som förväntad terapitid i läkarintyget har överskridits, så ska nytt intyg inhämtas.

RESOR - EJ ARBETSRESOR

Kostnad för periodkort beviljas för den som har daglig sysselsättning och kan också, efter individuell prövning, beviljas personer med speciella behov, t.ex. många läkarbesök.

Kostnad motsvarande 10 enkelresor per månad beviljas för övriga vuxna inklusive gymnasieelever i eget hushåll.

För mer information – se
[www.ul.se /Biljetter](http://www.ul.se/Biljetter)

RIKSFÄRD TJÄNST.

Ekonomiskt bistånd till egenavgift för riksfärdtjänst beviljas i normalfallet inte.

Ändamålet med riksfärdtjänst är resor utanför hemkommunen för rekreation eller annan personlig angelägenhet och bistånd för sådana aktiviteter beviljas endast i undantagsfall.

SJUKVÅRDANDE BEHANDLING

Läkarvård och sjukgymnastik mm

Ekonomiskt bistånd beviljas till kostnader för åtgärder som omfattas av Hälso- och sjukvårdslagen (HSL) och som omfattas av högkostnadsskyddet i avvaktan på rätt till frikort.

Undantag gäller för kostnader gynekologiskt cellprov, som godkänns trots att det inte ingår i högkostnadsskyddet. Mammografiscreening ingår i högkostnadsskyddet sedan 2013-01-01.

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till fakturaavgift för akutbesök om den enskilde inte hade möjlighet att betala vid besöket.

Kostnad för tilläggsavgift vid hembesök omfattas inte av högkostnadsskyddet och ersätts inte.

Ekonomiskt bistånd ska inte beviljas till avgift för åtgärder som den kommunala hemsjukvården ansvarar för. I första hand ska nedsättning av avgiften ske.

Medicin

Ekonomiskt bistånd beviljas till kostnad för förskrivet läkemedel som ingår i högkostnadsskyddet i avvaktan på rätt till frikort.

Enligt reglerna för högkostnadsskyddet, ska apoteket erbjuda det billigaste alternativet av det förskrivna läkemedlet. Om den enskilde väljer ett dyrare alternativ får hon/han betala en merkostnad, som inte omfattas av högkostnadsskyddet. Ekonomiskt bistånd beviljas inte till sådan merkostnad.

Om ett förskrivet läkemedel av medicinska skäl inte får bytas ut, ska läkaren ange det på receptblanketten. Om det förskrivna läkemedlet ingår i högkostnadsskyddet, behöver den enskilde då inte betala någon merkostnad. Om det förskrivna medlet inte ingår i högkostnadsskyddet, får hon/han betala hela kostnaden själv. Ekonomiskt bistånd beviljas inte till sådan merkostnad.

För mer information – se Tandvårds- och läkemedelsförmånsverkets hemsida, www.tlv.se

Vid kortvarigt biståndsbehov bör den enskilde undersöka möjligheten att dela upp kostnaden över ett kalenderår och betala en månadsavgift.

Sjukhusvård

Ekonomiskt bistånd beviljas till dygnsavgift efter reducering med normens belopp för livsmedel.

Barnperspektiv

Vid barns sjukhusvistelse, godtas avgift för förälders vistelse på sjukhuset efter individuell prövning utifrån barnets behov.

Vid förlösning kan sjukvårdsavgift godtas för pappas eller annan anhörigs vistelse på sjukhus under ett dygn.

Sjukresor

Ekonomiskt bistånd beviljas till kostnad för egenavgift 100 kronor per enkelresa i avvaktan på rätt till frikort enligt högkostnadsskyddet för egenavgifter.

För den som beviljats ekonomiskt bistånd till kostnad för periodkort och kan resa med allmänna färdmedel får behovet anses vara tillgodosett.

Landstingets sjukreseenhet utfärdar frikort för egenavgift och betalar också ut ersättning för sjukresor efter ansökan på särskild blankett.

Landstinget ersätter kostnad för billigaste färd sätt, men hänsyn tas till den enskildes tillstånd. Hela kostnaden för resa med kollektivtrafik och sjukresebuss ersätts. För resa med taxi eller privat bil ersätter landstinget godkänd resekostnad som överstiger egenavgiften. Beviljad ersättning under 100 kronor betalas inte ut, men den enskilde kan samla ersättningsanspråk från flera tillfällen under en 12-månadersperiod och få ersättningen utbetald när beloppen tillsammans överstiger 100 kronor.

I de fall den enskilde inte får sin ersättning utbetald pga den understiger 100 kronor, beviljas ekonomiskt bistånd till kostnaden.

För mer information – se landstingets hemsida, www.lul.se – Vård, hälsa och tandvård/Sjukresor

SKULDER

Allmänt om skulder

Med skulder avses kostnader som förfallit till betalning

Undantag: kostnad för obetald el- eller hyresfaktura som förfallit till betalning inom den senaste månaden räknas inte som skuld.

Ekonomiskt bistånd till skulder ska prövas restriktivt. Den enskilde bör vid behov erbjudas tid hos budget- och skuldrådgivare vid Konsument Uppsala för att därigenom hjälpas i kontakterna med fordringsägarna eller få sin skuld prövad enligt skuldsaneringslagen.

Prövning av rätten till bistånd

Prövning enligt 4 kap 1§ SoL

Bistånd till skulder prövas i första hand enligt 4 kap 1 § SoL.

Om utredningen visar att obetald skuld får allvarliga sociala konsekvenser för den enskilde kan ekonomiskt bistånd beviljas om det är enda möjlighet för den enskilde att uppnå skälig levnadsnivå.

I första hand gäller detta skulder för boende eller hushållsel, där utebliven betalning kan medföra avhysning från bostaden eller avstängning av elleveransen.

Ekonomiskt bistånd till skulder kan också beviljas, om betalning av skulden är en förutsättning för att uppnå målet med *andra* insatser, ex vis arbetsmarknadsinsatser, arbetsrehabilitering eller boende.

Bistånd enligt 4 kap 2§ SoL

Nämnden kan bevilja ekonomiskt bistånd till skulder enligt 4 kap 2 § SoL om särskilda skäl finns, dvs utöver vad som följer av 4 kap 1 § SoL.

Vid beslut om bistånd enligt 4 kap 2 § SoL ska ansökan först prövas enligt 4 kap 1 § SoL och beslut om avslag lämnas för att sökande ska kunna överklaga enligt förvaltningslagens bestämmelser.

Ekonomiskt bistånd som beviljas enligt 4 kap 2§ SoL kan utges *med villkor om återbetalning* enligt 9 kap 2 § 2 st SoL.

Beslut enligt 4 kap 2 § SoL kan inte delegeras till tjänsteman utan fattas av *nämndens individutskott*, eller i akuta/brådskande ärenden av *utskottets ordförande*

Om vissa typer av skulder

Skulder för försörjningsstödets behovsposter enligt 4 kap 3 § SoL

Ekonomiskt bistånd kan beviljas om skulden uppkommit pga att hushållet haft inkomster som understigit försörjningsstödets nivå, dvs levt under skälig levnadsnivå.

Skuld för boende eller hushållsel

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till skuld för boende eller hushållsel för att avhjälpa eller förhindra nödsituation, dvs risk för avhysning eller avstängning av elleveransen.

Ekonomiskt bistånd till skuld för boende eller hushållsel kan i vissa fall beviljas med *villkor om återbetalning*

- om den sökande regelbundet haft och har inkomster som överstiger ekonomiskt biståndsnormen, och därigenom uppnår skälig levnadsnivå, och det inte är möjligt att nå överenskommelse med fordringsägaren om avbetalning inom rimlig tid.

Bistånd till skuld mot återbetalning beviljas enligt 4 kap 2 § SoL med villkor om återbetalning enligt 9 kap 2§ 2st SoL – se vidare ovan.

Skuld för barnomsorgsavgift

Rätten till ekonomiskt bistånd prövas med samma restriktivitet som andra skulder.

Ett barn som har behov av barnomsorg för sin egen del har rätt till 15 timmars barnomsorg per vecka. Avgift får inte tas ut för dessa 15 timmar.

Vid två obetalda avgifter informeras föräldrarna och en kopia går till förskolan som då kan agera utifrån barnets eventuella behov. Vid tre obetalda avgifter stängs barnet av. Föräldrarna har möjlighet att upprätta en avbetalningsplan.

Ekonomiskt bistånd kan beviljas om det är enda möjligheten att få behålla platsen och barnomsorgen är nödvändig för att föräldrarna ska kunna arbeta, delta i arbetsmarknadsåtgärder eller i utbildning.

Beslutsfattare skulder

Beslut om bistånd till skulder fattas av AMN:s individutskott. **Undantag** från detta gäller skulder som uppkommit pga. Att hushållet haft inkomster som understiger försörjningsstödets nivåer, det vill säga ligger under skälig levnadsnivå, samt skulder för boende och el och för att avhjälpa eller förhindra nöd, dvs. där det föreligger risk för avhysning eller avstängning av elleveransen. Beslutet är i dessa fall delegerat till socialsekreterare. Se delegationsordning.

TANDVÅRD

Allmänt

Ekonomiskt bistånd beviljas till skäliga kostnader för nödvändig tandvård, vilket också omfattar förebyggande åtgärder mot karies och tandlossning.

Bedömningen av rätten till bistånd bör i regel grundas på behandlande tandläkares val av åtgärder och vad denne anser vara nödvändig tandvård. I bedömningen vägs också in om den sökandes behov av ekonomiskt bistånd beräknas vara lång – eller kortvarigt (med kortvarigt avses en period om maximalt tre sammanhängande månader, *Ekonomiskt bistånd s 50*). Förutom rent medicinska aspekter bör också hänsyn tas till de sociala konsekvenser som kan uppstå vid utebliven tandvård.

I vissa fall ska föreslagen behandling granskas av konsulttandläkare innan beslut om bistånd kan fattas – *se nedan*.

Ekonomiskt bistånd beviljas i första hand till akut tandvård. Kostnadsförslag krävs inte i dessa fall innan beslut kan fattas.

För personer som är långvarigt ekonomiskt biståndsberoende kan ekonomiskt bistånd också beviljas till annan nödvändig tandvård. Kostnadsförslag ska i dessa fall lämnas innan beslut kan fattas.

Akut tandvård

Med akut tandvård menas åtgärder för att avhjälpa svåra smärttillstånd eller tillstånd som medför betydande obehag som orsakats av tex avbiten tand, lossnad/trasig befintlig krona, bro eller protes, olycksfall eller tandlossning.

Annan nödvändig tandvård

Med annan nödvändig tandvård menas åtgärder som enligt tandläkarens bedömning är nödvändig för att den enskilde ska

- uppnå godtagbar tuggförmåga
- ges möjlighet att fungera socialt, tex kunna få ett arbete och bli självförsörjande eller för att
- förhindra väsentligt försämrad tandstatus, tex förebyggande behandling mot karies och tandlossning

Kostnadsförslag

Kostnadsförslag ska alltid lämnas när ansökan avser behandling som omfattar annat än akut tandvård. I normalfallet godtas kostnadsförslag för behandling under en period om högst 6 månader.

Eventuell avgift för upprättande av kostnadsförslag ersätts i de fall socialtjänsten särskilt har begärt sådant.

Kostnader godtas för

- undersökning och röntgen (dock inte vid förberedelse för implantat)
- hygienbehandling

- fyllningsterapi och kompositkrona/klinikframställd krona
- tandutdragning (som inte är förebyggande)
- bettskena till skälig kostnad utifrån patientens behov
- helproteser och avtagbara delproteser
- fast protetik (kronor och broar) som ersättning för framtänder och hörntänder

Kostnader godtas inte för

- uteblivet besök
- abonnemangstandvård
- estetisk tandvård
- guld och porslinsarbeten

Kostnader godtas inte utan medicinska skäl för

- implantat och inläggsterapi
- kostnader för fast protetik (kronor och broar) bakom hörntänderna
- kostnad för utbyte av fyllnadsmaterial
- narkos eller annan motsvarande smärtlindring

Prisjämförelse

Tandvårdsförsäkringens regler för högkostnadsskydd grundar sig på den sk referensprislistan, som fastställs av staten. Landstinget i Uppsala följer referensprislistan och folktandvårdens priser ska därför vara *vägledande* för vad som kan anses vara skälig kostnad för sådan tandvårdsbehandling, som omfattar mer än akut tandvård.

Konsulttandläkare

Kommunen anlitar i vissa fall konsulttandläkare, vars uppdrag är att granska den föreslagna behandlingen för att, ur ett medicinskt perspektiv, bedöma om den är nödvändig och om billigare alternativ finns.

Konsulttandläkare ska anlitas om den föreslagna behandlingen omfattar

- implantat
- inläggsterapi
- kron- och broterapi

Konsulttandläkaren kan också anlitas i andra fall, om det bedöms vara nödvändigt för att beslut om bistånd ska kunna fattas.

Rätt till bistånd

Vid bedömning av rätten till bistånd tas ställning till dels den föreslagna behandlingen och dels till kostnaderna för denna. Den kostnad som godtas ligger till grund för prövningen av den sökandes rätt till ekonomiskt bistånd.

En bedömning görs också av den sökandes inkomst under en längre tid och hans/hennes möjlighet att själv betala (del av) den godtagbara kostnaden.

Vid tillfälligt behov av ekonomiskt bistånd (högst 3 månader) beviljas ekonomiskt bistånd i normalfallet endast till kostnad för akut tandvård

Vid förväntad egen försörjning inom nära framtid (c:a 3 månader) görs övervägande om den sökande kan vänta med hela eller del av tandvårdsbehandlingen tills han/hon blir självförsörjande.

I vissa fall kan ekonomiskt bistånd beviljas till ett mindre omfattande och därmed billigare alternativ

Vid normöverskott förväntas den enskilde spara till mer sällan förekommande utgifter, och bör i normalfallet själv kunna betala sina tandvårdskostnader. Han/hon hänvisas att om möjligt göra en avbetalningsplan med sin tandläkare.

Om kostnaden och behandlingens omfattning är skälig, kan ekonomiskt bistånd beviljas till den del av kostnaden, som överstiger vad den sökande själv kan betala med sitt normöverskott under sex månader.

Beslut

Beslut om bistånd till tandvårdskostnad ska tidsbegränsas att gälla för den angivna behandlingsperioden (i normalfallet högst 6 månader).

Rätten till ekonomiskt bistånd prövas månad för månad. Ett förbehåll om återkallelse ska därför skrivas in i beslut som avser behandling som sträcker sig över mer än en månad.

Betalning

I normalfallet ska den enskilde själv betala tandvårdskostnaderna och visa kvitto vid månatlig ansökan om ekonomiskt bistånd. Betalt belopp för godkänd kostnad läggs till normen för aktuell månad.

I de fall handläggaren bedömer att den enskilde saknar möjlighet att själv betala till tandläkaren, kan faktura – som ska vara adresserad till den enskilde – godtas på utförd och godkänd behandling. Eventuell fakturaavgift godtas i dessa fall.

Övrigt om tandvård

- **Ungdomar under 20 år** har rätt till gratis tandvård, se Försäkringskassans hemsida
- **Personer med sjukdom eller funktionsnedsättning** kan få ett utökat ekonomiskt stöd för tandvård, se landstingets hemsida
- **Kriminalvården** har särskilda föreskrifter och allmänna råd om tandvård för intagna (KVFS 2006:3)
- **Kronofogdemyndigheten** kan bevilja anstånd vid pågående utmätning för att möjliggöra betalning av tandvårdskostnaden

Mer information finns på

www.forsakringskassan.se, www.lul.se, www.kriminalvarden.se och www.kronofogden.se

TELEFONINSTALLATION

Ekonomiskt bistånd till installation av fast telefoni kan beviljas om det finns sociala, medicinska eller psykiatriska skäl till telefoninnehav, bl a för att upprätthålla kontakter med andra.

Depositionsavgift

Om leverantören kräver depositionsavgift för att den enskilde ska få teckna abonnemang, bör bistånd beviljas även till denna kostnad, om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt

Alternativ till fast telefoni är mobilt telefoni och bedömning bör göras om detta är ett mer fördelaktigt och lämpligt alternativ, t ex i de fall den enskilde har skulder som förhindrar att fast abonnemang kan tecknas. Ekonomiskt bistånd beviljas i första hand till mobiltelefon med kontantkort.

SÄRSKILDA FRÅGOR

BIDRAGSBROTT

Bidragsbrottslagen omfattar ekonomiska förmåner som betalas ut för personligt ändamål och som beslutas av Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, CSN, Migrationsverket, Arbetsförmedlingen, arbetslöshetskassorna eller kommunerna.

Vid upptäckt av eller misstanke om att en person som söker eller har ekonomiskt bistånd har begått brott enligt denna lag ska en anmälan till polismyndigheten ske. Undantag görs om det belopp som den enskilde genom bidragsbrottet fått är så pass lågt att polismyndigheten inte avser att åtgärda anmälan. Beloppsgränsen är 300 kronor. Undantag sker i ärenden där samma person vid upprepade tillfällen fått ut belopp som understiger 300 kronor.

UTLANDSVISTELSE

Personer som får regelbundet ekonomiskt bistånd har rätt att få fortsatt bistånd under utlandsvistelse en månad per år, under förutsättning att vistelsen i övrigt inte påverkar utbildningsperioder, arbete eller möjligheten att aktivt söka arbete. Utlandsvistelse en månad per år behöver inte vara under en sammanhängande tidsperiod.

ÖVERKLAGANDE

Beslut om ekonomiskt bistånd kan överklagas genom förvaltningsbesvär (22-25 §§ förvaltningslagen) med stöd av 16 kap 3 § socialtjänstlagen.

Ett beslut som överklagas genom förvaltningsbesvär innebär att domstolen kan pröva både lagligheten och lämpligheten av ett beslut. Domstolen kan därvid göra en fullständig omprövning av hela beslutet och sätta ett nytt beslut i stället för det tidigare.

Beslut enligt 4 kap 1 och 5 §§ socialtjänstlagen kan överklagas med förvaltningsbesvär.

FÖRSÖRJNINGSHINDER OCH ÄNDAMÅL MED UTBETALT EKONOMISKT BISTÅND

Socialstyrelsen har i samarbete med Sveriges Kommuner och Landsting tagit fram en modell för registrering av försörjningshinder och ändamål med utbetalt ekonomiskt bistånd. Syftet med detta är att fortlöpande och systematiskt kunna följa hur problem och behov i befolkningen förändras över tid liksom hur förändringar i arbetslöshetsförsäkringen och sjukförsäkringen påverkar biståndsbehovet. Genom detta ökar förutsättningarna för att identifiera behov och problem hos målgruppen.

Socialstyrelsen har delat in försörjningshinder i tio olika kategorier. Uppsala kommun har delat in varje kategori i flera undergrupper, för att på så sätt kunna fånga upp en mer detaljerad behovsbeskrivning.

Med försörjningshinder avses orsaken till att en person är förhindrad att försörja sig själv och i förekommande fall sin familj och därmed behöver ekonomiskt bistånd. Med ändamål avses till vad ekonomiskt bistånd betalas ut. Variablerna har i huvudsak utarbetats med utgångspunkt från bestämmelserna i socialtjänstlagen och viktiga principer och utgångspunkter vid biståndsbedömning.

Varje registrering av försörjningshinder bygger på en bedömning av omständigheterna i det enskilda fallet. Det förutsätter att handläggaren vid varje registreringstillfälle har nödvändig information för att kunna avgöra vilket försörjningshinder som är aktuellt och därmed ska registreras.

FÖRSÖRJNINGSHINDER – INDIVIDNIVÅ

Försörjningshindret anger den direkta anledningen till att den/de vuxna i ett hushåll är förhindrad/e att försörja sig och sin familj.

Registreringen görs på individnivå och avser de båda vuxna i ett hushåll som *beviljas* ekonomiskt bistånd *och/eller* introduktionsersättning. Att registrera på individnivå innebär att både den sökande och eventuell medsökande (maka, make, sammanboende eller partner) registreras var för sig. Detta medför således att olika försörjningshinder kan förekomma i ett och samma hushåll.

Försörjningshindret ska även registreras för minderåriga som har fyllt 16 år och som utgör ett **eget** hushåll. För hemmavarande gymnasieungdomar 18 – 20 år som omfattas av föräldrarnas försörjningsskyldighet ska inte försörjningshinder anges.

Vissa kategorier ska kombineras med ”väntar inkomst”, ”otillräcklig inkomst” eller ”saknar inkomst”.

HUVUDKATEGORIER

Huvudkategorierna vid registrering är.

➤ Arbetslös

- Arbetslös person som bedöms arbetsför, dvs har arbetsförmåga på hel- eller deltid samt står till arbetsmarknadens förfogande.
- Det ska inte finnas andra betydande svårigheter som personen måste komma tillrätta med innan arbete kan bli aktuellt.

- Arbetslös som deltar i någon form av arbetsmarknadsinriktade aktiviteter (i statlig eller kommunal regi).
- Studerande som har sommaruppehåll från sina studier.
- Personer som deltar i introduktion eller omfattas av lagen om etableringsinsatser.
- Sjukskriven med läkarintyg
- Sjuk- eller aktivitetsersättning
- Arbetshinder, sociala skäl
  - En person som för närvarande inte omedelbart står till arbetsmarknadens förfogande och som socialtjänsten bedömer sakna arbetsförmåga eller vars arbetsförmåga inte är klarlagd.
  - En person som har eller är i behov av ytterligare insatser i form av ex vis utredning av arbetsförmåga, arbetsträning, social eller medicinsk rehabilitering innan ett arbete kan bli aktuellt.
- Föräldraledig
- Arbetar
- Språkhinder
  - En person som **efter** avslutad introduktionsperiod är i behov av fortsatt svenskundervisning och där språkhindret bedöms vara det huvudsakliga försörjningshindret. Även utrikes född person som inte har deltagit i något introduktionsprogram och där språkhindret bedöms vara det huvudsakliga försörjningshindret.
- Utan försörjningshinder
  - En person som normalt klarar sin egen försörjning men som tillfälligt får ekonomiskt bistånd, trots att hushållet har en samlad inkomst som ligger i nivå med eller över nivån för försörjningsstödet.
- Annat försörjningshinder
  - Person vars försörjningshinder inte passar in i ovanstående kategorier, ex vis därför att barnomsorg saknas, eller personen väntar på äldreförsörjningsstöd.
  - Person som deltar i grundläggande vuxenutbildning i de fall socialtjänsten gjort bedömningen att studierna är nödvändiga för att i framtiden kunna försörja sig.
  - Utrikes födda ungdomar 18 – 20 år som saknar föräldrar i landet, går i gymnasieskola och inte är placerad i familjehem eller HVB.
  - Person som av läkare och Försäkringskassan har bedömts varaktigt sakna arbetsförmåga, men som saknar ersättning sv sjuk- eller aktivitetsersättning.

ÄNDAMÅL – HUSHÅLLSNIVÅ

Ändamålet anger vilket eller vilka behov en utbetalning tillgodoser. En utbetalning kan innehålla flera ändamål och samtliga ändamål med det utbetalade biståndet ska registreras.

Registreringen av ändamål görs på hushållsnivå. Skälet är att beräkningen av behov baseras på hushållets samlade ekonomiska situation.

HUVUDKATEGORIER

Indelningsgrunden för registrering av uppgifter om ändamål följer av 4 kap. 1 § socialtjänstlagen, dvs. vad som där anges om förutsättningarna för rätt till försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd till livsföring i övrigt. Vägledande för Socialstyrelsens val av vilka poster som registreras under livsföring i övrigt beror på att de antingen motsvarar stora belopp eller också är intressanta för att ex belysa levnadsförhållanden för personer med ekonomiskt bistånd.

- Försörjningsstöd
  - Definieras i 4 kap. 3 § socialtjänstlagen
- Ekonomiskt bistånd till livsföring i övrigt

SÄRSKILDA GRUPPER

ARBETSLÖSA

Arbetslös är den som saknar arbete på hel- eller deltid, den som väntar på eller uppbär arbetslöshetsersättning och den som väntar på eller deltar i arbetsmarknadsåtgärd. Arbetslös är också den som studerar eller är sjukskriven och som saknar ett arbete att återgå till.

Socialtjänsten kan som huvudregel kräva att en arbetslös person står till arbetsmarknadens förfogande på heltid och att denne tar anvisat arbete. Den biståndssökande måste söka och ta varje lämpligt arbete, utifrån den sökandes förutsättningar för arbetet och övriga personliga förhållanden. Egen försörjning är primärt framför önskat arbete.

Socialtjänsten ska som huvudregel samarbeta med Arbetsförmedlingen kring arbetslösa biståndsmottagare, i synnerhet när det rör människor med olika former av arbetshinder. En förutsättning för att ett samarbete och utbyte av information är att den sökande ger sitt medgivande till att det sker. Ett medgivande ska vara skriftligt.

För att som arbetslös ha rätt till ekonomiskt bistånd ska man

- vara anmäld som arbetssökande vid Arbetsförmedlingen
- aktivt söka arbete på egen hand, söka brett yrkesmässigt, söka regelbundet och inom pendlingsavstånd, eller vara beredd att flytta
- följa Arbetsförmedlingens planering
- delta i aktiviteter som bidrar till att förbättra sina möjligheter att bli självförsörjande

Socialtjänsten kan som huvudregel inte kräva motprestation i form av oavlönad heltidssysselsättning som inte är att betrakta som arbete, arbetsmarknadspolitisk åtgärd, praktik eller kompetenshöjande åtgärd. Socialtjänsten kan dock ställa krav på deltagande i praktiskt arbete när det ingår som en tidsbegränsad del i en utredning och är motiverat utifrån den enskildes situation.

Socialtjänsten kan inte ställa krav på att den enskilde ska delta i behandlingsinsatser på grund av personliga sociala problem, ex vis missbruk, för att få ekonomiskt bistånd. Sådana insatser är inte att betrakta som kompetenshöjande insatser.

Socialtjänsten ska göra en grundläggande utredning som belyser den sökandes sociala situation, hälsomässiga förutsättningar, utbildningsbakgrund och arbetslivserfarenhet, hinder och möjligheter samt vilka mål den sökande har på kort och lång sikt, och vad socialtjänsten kan bistå med. Av utredningen ska framgå hur länge den sökande varit inskriven, vilka aktiviteter som planeras och om handlingsplan är upprättad. Det är viktigt att ta reda på om den sökande har en funktionsnedsättning som ger en nedsatt arbetsförmåga. Planering ska göras tillsammans med den sökande och dokumenteras i en genomförandeplan som ska kunna överlämnas till den som ska se till att planeringen kan verkställas. Utredningen om den sökandes situation kopplat till arbetslöshet och bedömning av behov av kompetenshöjande insatser eller praktik kan göras av annan del inom förvaltningen, till exempel Navet. Utredningen som görs på Navet är en del av socialtjänstens utredning. Den samlade utredningen ligger till grund för vilka insatser den sökande har behov av.

Praktik eller kompetenshöjande verksamhet enligt 4 kap 4 § SoL

Bestämmelserna i 4 kap 4§ SoL ger möjligheter att ställa krav på arbetslösa personer som uppbar försörjningsstöd att delta i anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet om den enskilde inte har kunnat erbjudas någon lämplig arbetsmarknadsåtgärd.

Syftet med praktik eller andra kompetenshöjande insatser är att utveckla den enskildes möjligheter att i framtiden försörja sig själv. Den enskilde ska utveckla sina möjligheter att komma in på arbetsmarknaden eller, där så är lämpligt, i en fortsatt utbildning. Insatsen ska utformas med skälig hänsyn till dennes individuella önskemål och förutsättningar.

Innan beslut fattas ska samråd ske med Arbetsförmedlingen för att förvissa sig om att Arbetsförmedlingen inte kan erbjuda sina åtgärder och att insatsen är den mest lämpade. Socialtjänstens insatser får inte ersätta arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Om den sökande utan godtagbart skäl avböjer att delta i, eller uteblir från, praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet får fortsatt försörjningsstöd vägras eller nedsättas enligt 4 kap 5§ SoL.

För mer information hänvisas till sidan 15 om Kompetenshöjande verksamhet under avsnittet om Grundläggande principer för bedömning och beräkning.

UNGA ARBETSLÖSA

Jobbgaranti för ungdomar

Jobbgaranti för ungdomar är ett arbetsmarknadsprogram för arbetslösa ungdomar 16 – 24 år. Syftet med jobbgarantin är att erbjuda ungdomar särskilda insatser på ett tidigt stadium för att de så snabbt som möjligt ska få arbete eller påbörja utbildning. Det är av största vikt att de ungdomar som söker ekonomiskt bistånd är anmälda som arbetssökande på Arbetsförmedlingen så att de kommer att omfattas av jobbgarantin. Ett nära samarbete kring unga arbetslösa mellan socialtjänsten och Arbetsförmedlingen ska alltid ske, om biståndsbehovet inte bara är tillfälligt och om den sökande ger sitt samtycke. Om den sökande inte ger sitt samtycke till utbyte av information och samarbete ska han eller hon verifiera att han/hon är inskriven, har en pågående handlingsplan, är aktivt arbetssökande och följer planeringen med Arbetsförmedlingen.

Den som deltar i jobbgarantin och är mellan 18 – 24 år får ersättning i form av aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning. Försäkringskassan beräknar och betalar ut ersättningarna. Aktivitetsstödet storlek beräknas enligt tre nivåer av den dagförtjänst som arbetslöshetskassan lämnar uppgifter om. Utvecklingsersättningens storlek beror dels på om den unge har slutbetyg från gymnasiet dels på ålder.

För att den unge ska beviljas ersättning ska han/hon följa den planering som görs med Arbetsförmedlingen om det inte finns särskilda skäl som talat emot detta.

För närmare information om villkor och nivåer, se Arbetsförmedlingens faktablad; www.arbetsformedlingen.se/For-arbetsokande/Stod-och-service/Blanketter-och-broschyrer

Om den unge inte kan delta i ungdomsgarantin pga. hälsoskäl ska detta styrkas med läkarintyg.

ARBETSLÖSA MED ARBETSHINDER

Den som på grund av sjukdom, funktionsnedsättning eller social problematik är förhindrad att stå till arbetsmarknadens förfogande har rätt till bistånd om han eller hon utifrån förmåga verkar för att försöka förändra sin situation på ett sådant sätt att målet egen försörjning kan uppnås. Socialtjänstens utredning kan behöva kompletteras med en utredning och bedömning av arbetsförmåga eller en arbetspsykologisk utredning för att bedöma behovet av rehabiliterande insatser. För personer som är aktuella för samverkan mellan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan (ex vis sjukskrivna arbetslösa) sker sådan bedömning genom dessa parter, men för personer som av olika skäl inte får tillgång dessa åtgärder kan vid behov detta utföras inom den kommunala eller kommunfinansierade verksamheten.

Den enskilde ska medverka till utredning och rehabilitering i syfte att återfå eller uppnå en större arbetsförmåga. En individuell bedömning ska ske om den enskilde i någon mån kan stå till arbetsmarknadens förfogande trots sitt arbetshinder, och om det är rimligt att ställa krav på att denne ska vara anmäld på arbetsförmedlingen och söka arbete.

Arbetslösa personer som på grund av funktionsnedsättning har en nedsatt arbetsförmåga kan få extra stöd från Arbetsförmedlingen på flera olika sätt. En nedsatt arbetsförmåga kan kompenseras med hjälp av ekonomiskt stöd, ändrad arbetsorganisation, alternativa arbetssätt eller en fysisk anpassning av arbetsplatsen. Arbetsförmedlingen gör alltid en bedömning av den sökandes behov och prövar om han eller hon har rätt till särskild hjälp.

För personer som har behov av arbetslivsinriktad rehabilitering, och är inskrivna vid Försäkringskassan, samverkar Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan kring rehabiliteringen. Arbetsförmedlingen har specialister som kan klargöra den enskildes förutsättningar och vid behov anpassa den enskildes arbetsituation.

För personer som har behov av rehabilitering, men saknar rätt till sjukpenning (sk 0-klassade) har socialtjänsten, utifrån kommunens yttersta ansvar, ansvar för att se till att den enskilde får de insatser som behövs för att kunna återfå, eller öka, sin arbetsförmåga. Ett samarbete med landstinget, Arbetsförmedlingen och i möjligaste mån även Försäkringskassan är av största vikt.

UNGA ARBETSLÖSA MED ARBETSHINDER

För arbetslösa ungdomar 18-24 har socialtjänsten samma ansvar och förhållningssätt som för vuxna, se avsnittet ovan.

Ungdomar som inte får eller kan delta i Jobb- och utvecklingsgarantin för unga ska aktualiseras för kommunala aktiverande eller kompetenshöjande insatser för arbetslösa alternativt arbetsrehabiliterande insatser. Har den unge svårare sociala hinder, t ex beroendeproblem ska socialtjänsten se till att den unge istället får vård- och behandlingsinsatser.

Om den sociala utredningen ger vid handen att den enskilde inte bedöms ha förmåga att långsiktigt komma ut i ett arbetsliv ska andra möjligheter till en framtida egen försörjning, social trygghet och ett självständigt liv utredas.

Samordningsförbundet Uppsala län.

Inom ramen för Samordningsförbundet Uppsala län (enligt lagen [2003:1210] om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser, Finsam) kan socialtjänsten, hälso- och sjukvården,

Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen samverka inom rehabiliteringsområdet. Samordningsförbundet Uppsala län bildades september 2008. De parter som ingår är länets samtliga kommuner, Uppsala läns landsting, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Se www.finsam uppsala.se

Sysselsättning

Med sysselsättning menas i detta sammanhang aktiviteter för personer som av fysiska, psykiska eller andra skäl har betydande svårigheter som gör att deras arbetsförmåga är betydligt nedsatt för lång tid framöver. Syftet med insatsen är att förhindra passivisering, isolering och marginalisering.

Personer som tillhör personkrets 1 eller 2 enligt LSS har rätt till daglig verksamhet. Enligt SOL (5:7) har socialtjänsten ett vidare ansvar att medverka till att människor som inte omfattas av LSS men har funktionsnedsättning erbjuds en meningsfull sysselsättning. De flesta personer med funktionshinder har ersättning via FK med i vissa fall kompletterande försörjningsstöd. Socialtjänsten har ett ansvar för att initiera sysselsättning när behovet uppmärksammas.

KOMMUNALA OCH KOMMUNFINANSIERADE ARBETSMARKNADS- OCH ARBETSREHABILITERANDE INSATSER

Arbetsmarknadsnämnden bedriver i egen regi arbetsmarknadsinsatser och stöd till personer som av olika skäl saknar arbete samt upphandlar arbetsmarknads- arbetsrehabiliterande eller sysselsättningsinsatser. Nämnden gör också överenskommelser med föreningar om insatser för arbetsrehabilitering och sysselsättning.

Arbetsmarknadsnämnden tecknar avtal eller sluter överenskommelser med Arbetsförmedlingen om dels gemensamma satsningar för arbetslösa biståndsmottagare dels om arbetsmarknadspolitiska program. Det kan vara arbetsträning, praktik, sysselsättningsplatser eller anställningar med anställningsstöd. Nämndens arbetsmarknadsverksamhet utgör en samarbetsplattform som utgår från en överenskommelse mellan Uppsala kommun genom arbetsmarknadsnämnden och Arbetsförmedlingen.

SJUKDOM/SAKNAR ARBETSFÖRMÅGA

Arbetshinder på grund av sjukdom ska styrkas med läkarutlåtande. Av utlåtandet ska framgå vilken arbetsförmåga den enskilde har utifrån sin sjukdom eller/eller funktionsnedsättning. Utlåtandet, och ofta en aktiv samverkan med ansvarig läkare, behövs för att utreda om den enskilde helt eller delvis kan arbeta, söka arbete, arbetsträna eller delta i andra kompetenshöjande insatser alternativt sysselsättning.

Om den sociala utredningen visar att den enskilde saknar arbetsförmåga av sociala, psykiska eller fysiska skäl kan ekonomiskt bistånd beviljas utan läkarintyg.

Om det är medicinskt lämpligt ska den enskilde erbjudas arbetsrehabiliterande insatser, ex vis arbetsträning. Krav kan även ställas på att personer med lindrigare psykiska problem ska delta i arbetsträning, praktik eller andra kompetenshöjande insatser enligt 4 kap 4§ SoL. Insatserna ska inte ersätta vård och behandling, men kan vara ett komplement eller ett led i

rehabiliteringen. De krav som ställs ska vara relevanta och sakligt grundade utifrån behovet av kompetensutveckling.

SAMORDNAD INDIVIDUELL PLAN (SIP)

Om den enskilde har behov av insatser både från socialtjänsten och hälso- och sjukvården ska kommunen och landstinget upprätta en individuell plan, om den behövs för att den enskilde ska få sina behov tillgodosedda och han eller hon samtycker till att den upprättas (2 kap 7 § SoL). Om det utifrån individens situation finns behov av samverkan med Arbetsförmedling och Försäkringskassa ska även de, om individen samtycker till det, bjudas in till mötet om den individuella planen.

ARBETSLIVSINTRODUKTION

En person som har sjukpenning eller tidsbegränsad sjukersättning och vars dagar är på väg att ta slut erbjuds Arbetslivsintroduktion (ALI) genom Arbetsförmedlingen. I god tid innan dagarna tar slut sker ett s.k. överlämningssamtal mellan Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och den sjukskrivne. Syftet med Arbetslivsintroduktionen är att förbereda den enskilde för att kunna delta i de olika insatser och program som Arbetsförmedlingen erbjuder. Programmet vänder sig till både de som har en anställning och de som saknar en anställning.

Om den enskilde har påbörjat rehabiliteringsinsatser i till exempel ett projekt eller deltar i insatser som sker i samverkan mellan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan får han eller hon delta i ALI från det datum ersättningen tar slut.

Under tiden i ALI får den enskilde aktivitetsstöd, som betalas ut av Försäkringskassan. Har den enskilde rätt till ersättning från arbetslöshetskassa motsvarar aktivitetsstödet den ersättningen. Har en enskilde inte rätt till arbetslöshetsersättning utbetalas aktivitetsstöd med 223 kronor per dag, fem dagar per vecka.

Se också avsnitt under Arbetslösa.

STUDERANDE

SKOLUNGDOMAR

Föräldrar/vårdnadshavare är försörjningsskyldiga för ungdomar som går i gymnasiet, dock längst tills han/hon fyller 21 år (7 kap 1§ Föräldrabalken). Ungdomar som går i gymnasieskola eller annan jämförbar utbildning inklusive gymnasiestudier vid komvux räknas med i familjens norm vid prövning av rätten till ekonomiskt bistånd. Detta gäller även för gymnasieelever som studerar på annan ort. Tillämpliga studiestödsformer ska sökas, tex inackorderingstillägg.

Från det år den unge fyller 20 år kan den unge söka studiemedel för gymnasiestudier. Krav ska ställas på att ungdomen söker bidragsdelen.

Observera: om den unge väljer att söka även lånedelen av studiemedlet, räknas han/hon som självförsörjande och ska inte medräknas i familjens norm.

VUXNA

Grundregeln är att man som vuxenstuderande söker de studiesociala stödformer som finns. Klarar den studerande inte sin försörjning, och har reella möjligheter att utan studier få ett arbete som medför stadigvarande försörjning, är det rimligt att kräva att han eller hon avbryter studierna och söker arbete. Det bör dock vara möjligt att avsluta påbörjad kurs eller termin för att inte försvåra för den enskilde att i framtiden återuppta studierna.

Ekonomiskt bistånd under studier kan i undantagsfall beviljas efter individuell prövning om det föreligger:

- Medicinska/sociala skäl
  - den enskilde kan ges möjlighet att under en termin pröva på att studera för att underlätta arbetsrehabilitering. Medicinska skäl ska styrkas med läkarutlåtande
- Arbetsmarknadsskäl
  - krav bör inte ställas på att den enskilde avbryter studier som bedöms vara en förutsättning för framtida försörjning.

Utgifter för obligatorisk studielitteratur räknas som godtagbar kostnad.

Godkända studier

En individuell studieplan upprättad av studie- och yrkesvägledare måste alltid finnas som underlag för att bevilja studier. Studiemedlets bidragsdel ska alltid sökas (finns ej för sfi). Uppföljning av studieplanen sker terminsvis och omprövning av rätten till bistånd för studierna görs årligen, eller i de fall studieplanen inte fullföljs av olika skäl.

- Sfi Svenska för invandrare till och med nivå D
- Svenska som andra språk på grundläggande nivå (grundskolenivå) och svenska som andraspråk A och B (gymnasienivå)
- Vuxenutbildning som motsvarar grundskolans låg-, mellan- och högstadienivå
- Gymnasiestudier för ungdomar som saknar gymnasiekompetens och varit omhändertagna enligt Sol eller LVU eller saknar föräldrar
- Gymnasiestudier för ungdomar över 20 år som kommit till Sverige som flyktingar och som därför inte hunnit gå klart gymnasiet inom normal studietid

(Se även www.csn.se)

Studieuppehåll i samband med ferier

För att få försörjningsstöd under studieuppehåll/ferier gäller:

- Den studerande ska vara aktivt arbetssökande, i god tid under terminen sökt feriearbete, ha en fortlöpande kontakt med arbetsförmedlingen och ta anvisat arbete.
- Har den studerande fått feriearbete ska han eller hon i första hand begära förskott på lön. Om det inte är möjligt och lönen utbetalas i slutet av arbetsperioden kan det bli aktuellt att försörjningsstödet beviljas mot återbetalning av intjänad lön.
- Om den studerande inte får arbete ska personen anvisas praktik eller annan kompetenshöjande insats.

- Bedöms den studerande ha rätt till ekonomiskt bistånd efter terminens slut har han eller hon rätt till detta fr o m dagen efter terminens slut. Studiemedlet betalas ut i förskott och av studiemedelsbeskedet framgår för vilken period pengarna är avsedda att räcka.
- Vid beräkning av rätten till försörjningsstöd ska studiemedlet inte beräknas räcka under en längre period än vad som framgår av studiemedelsbeskedet. Har den studerande andra inkomster, ex vis av arbete, kan ett eventuellt normöverskott räknas som inkomst vid ansökan.
- I det fall normöverskott föreligger ska en bedömning ske av om akut nödsituation föreligger. Reducerat försörjningsstöd kan beviljas under sådana omständigheter för att undanröja nödsituation.
- Vid bedömning och beräkning av ekonomiskt bistånd för familjer där den ene studerar och den andre är arbetslös ska familjens gemensamma inkomster och kostnader räknas och en eventuell komplettering beviljas för hela hushållet.

LEDIGHET FÖR PERSONER SOM DELTAR I SFI-STUDIER

Barn har behov av att kunna få en sammanhängande ledighet i samband med ferier tillsammans med sin/sina föräldrar. För invandrare och flyktingar som deltar i sfi-studier kan studierna numera pågå kontinuerligt även sommartid. Utifrån ett barnperspektiv har dock personer som deltar i sfi-studier rätt att vara frånvarande från sina studier och eventuella andra aktiviteter om följande kriterier är uppfyllda:

Frånvaro under sommarperioden för föräldrar

- Den enskild, om det är en flykting, har avslutat sin etableringsplan hos Arbetsförmedlingen.
- Den enskilde har barn som är yngre än 13 år.
- Den enskilde har fortsatta behov av att läsa sfi, och studierna beräknas pågå minst 12 månader.
- Den enskilde har långvarigt biståndsmottagande. Med långvarigt menas 10 månader eller mer.
- Ledighet beviljas under fyra veckor för ensamförälder och för familjer med två föräldrar två veckor vardera så barnen kan få fyra veckor ledigt under sommaren.
- Undantag från detta är om den enskilde har erbjudits arbete men pga. ledigheten inte skulle få arbetet.

Därutöver gäller ledighet enligt de regler som tillämpas i arbetslivet för alla sfi-studerande, vilket också innebär att så långt det är möjligt ska den lediga tiden förläggas utanför schemalagd tid för aktiviteter.

Frånvaro/ledighet med full ersättning

- Inskolning av barn i förskola/skola maximalt 10 dagar/per barn.
- Flytt maximalt, en dag.
- Läkarbesök, de timmar besöket tar, dock maximalt en dag.
- Sjukdom/dödsfall/begravning som rör make/maka/sambo/partner, barn, syskon, föräldrar, mor- och farföräldrar, svärson, svärdotter, barnbarn samt barn och föräldrar till den sökandes make/maka/sambo/partner, maximalt tre dagar, eller fem dagar om den enskilde måste åka utomlands.

- Utlandsvistelse i syfte att hämta barn som fått uppehållstillstånd på grund av anknytning, maximalt fem dagar.
- Egen angelägenhet av särskild vikt, maximalt tre sammanhängande dagar.

Sjukfrånvaro eller annan giltig frånvaro

- Läkarintyg krävs efter fem dagars sjukdom. (arbetsdagar)
- Vid upprepad sjukfrånvaro krävs läkarintyg från första dagen.
- Vid vård av barn krävs läkarintyg efter fem arbetsdagar.
- Anhörigvård – läkarintyg krävs.
- Rätt till tio dagars ledighet vid barnafödelse.

BARN SOM ÄR PRIVATPLACERADE ELLER SLÄKTINGPLACERADE

Kommunen ska lämna ett medgivande för ett enskilt hem att ta emot ett barn för stadigvarande vård och fostran (s.k. privatplacering eller medgivandeplacering).

Ett medgivande innebär **inte** att kommunen beslutat om en placering eller att kommunen tar ett ekonomiskt ansvar för barnet - föräldern/vårdnadshavaren är fortfarande försörjningskyldig för barnet.

Om familjen som barnet bor hos (med kommunens medgivande) inte kan försörja barnet och inte heller barnets förälder/vårdnadshavare kan göra det, kan föräldern/vårdnadshavaren alternativt god man/förmyndare ansöka om försörjningsstöd till barnet i sin vistelsekommun.

EGNA FÖRETAGARE

Egen företagare har i normalfallet inte rätt till ekonomiskt bistånd. Krav ska ställas på att företaget läggs vilande alternativt avregistreras. Om företaget är vilande, ska den enskilde styrka att det är inaktivt.

I undantagsfall kan ekonomiskt bistånd beviljas av nämndens individutskott om företaget

- är ett led i en rehabilitering och
- kan bidra till att hushållet inom nära framtid blir självförsörjande

Starta-eget-bidrag från Arbetsförmedlingen räknas som en arbetsmarknadsåtgärd. Under den period sådant bidrag utgår, kan kompletterande ekonomiskt bistånd beviljas till hushållets försörjning. Sådant beslut fattas av ansvarig handläggare.

LÅGINKOMSTTAGARE – LÅG EKONOMISK STANDARD

Ekonomisk standard är disponibel inkomst justerad med hänsyn till hushållets försörjningsbörda. Med låg ekonomisk standard menas en person som har lägre disponibel inkomst än medianvärdet i befolkningen (SCB's definition).

LÅNGVARIGT BIDRAGSBEROENDE

Långvarigt bidragsberoende är

- personer yngre än 25 år som har fått ekonomiskt bistånd sex månader eller mer under en 12-månadersperiod
- personer 25 år eller äldre som har fått ekonomiskt bistånd 10 månader eller mer under en 12-månaders period.

Personer med långvariga ekonomiska problem kan behöva rådgivning och stöd för att kunna förändra sin situation. Budgetrådgivning kan vara ett mycket viktigt inslag i stödet till den enskilde. I de fall det finns stora skulder kan skuldsanering enligt Lag om skuldsanering vara aktuellt.

GENOMFÖRANDEPLAN

För människor som bedöms bli beroende av ekonomiskt bistånd längre tid än tre månader ska en genomförandeplan göras tillsammans med den sökande där målsättning, resurser, hinder, insatser, ansvar och uppföljning framgår. Syftet med insatserna ska vara att öka den enskildes möjligheter att i framtiden försörja sig själv. Socialtjänsten har ansvaret för upprättandet av och uppföljningen av arbetsplanen så länge personen har kontakt med socialtjänsten.

UTLÄNDSKA MEDBORGARE

En utländsk medborgare, med undantag från vissa EU-medborgare och deras anhöriga, får inte uppehålla sig i Sverige mer än tre månader från inresan utan att ha uppehållstillstånd.

Utländska medborgare med viseringsplikt ska ha uppehållstillstånd eller visum redan vid inresa.

Om en svensk medborgare gifter sig med en medborgare från annat EU-land eller annat utomnordiskt land, ska denne ha sökt och beviljats uppehållstillstånd i Sverige innan inresa i landet. Detta krävs dock inte om medborgaren från annat EU-land själv uppfyller kriterierna för att ha uppehållsrätt genom till exempel en anställning i Sverige, se avsnitt nedan.

MED UPPEHÅLLSTILLSTÅND

Utländska medborgare med uppehålls- och arbetstillstånd i Sverige och som vistas här har samma rätt till bistånd som svenska medborgare. Utländsk medborgare som söker ekonomiskt bistånd ska alltid kunna uppvisa gällande beslut om uppehålls- och arbetstillstånd. Utländska medborgare med uppehållstillstånd för besök är inte berättigade till försörjningsstöd, utan ska bedömas på samma sätt som utländska medborgare som befinner sig tillfälligt i landet.

För utländsk medborgare utan viseringsplikt krävs denna typ av uppehållstillstånd efter tre månaders vistelse i Sverige. Utländska medborgare med viseringsplikt ska ha denna typ av uppehållstillstånd redan vid inresa. Studenter ska inte beviljas ekonomiskt bistånd annat än i undantagsfall, i en akut nödsituation. Upphållstillståndet har beviljats under förutsättningen att försörjningen är tryggad under vistelsen i landet.

UTAN UPPEHÅLLSTILLSTÅND

Utländska medborgare som tillfälligt vistas i Sverige, t.ex. turister, affärsresande och säsongsarbetare ska vid ekonomiska problem i första hand hänvisas till det egna landets ambassad eller konsulat. I princip föreligger endast rätt till ekonomiskt bistånd i en nödsituation och kommunen är skyldig att pröva biståndsbehovet i de fall behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Det yttersta ansvaret skulle i det enskilda fallet kunna ge den enskilde matpengar samt en biljett hem.

Efter tre månaders vistelse i Sverige inträder kravet på uppehållstillstånd. Vänder sig personen till socialtjänsten efter mer än tre månader i landet och personen saknar uppehållstillstånd och har inte heller ansökt om uppehållstillstånd, är socialtjänsten enligt utlänningsförordningen skyldig att underrätta polismyndigheten. Skyldigheten inträder första gången en nämnd vidtar en åtgärd i ett ärende om socialtjänst, t.ex. registrerar en ansökan om ekonomiskt bistånd. Socialnämnden bör också uppmana personen att ta kontakt med Migrationsverket för att ansöka om ett uppehållstillstånd. Ansöker personen inte om uppehållstillstånd kan det möjligen bli aktuellt med bistånd i avvaktan på avvisning eller utvisning.

ASYLSÖKANDE

Asylsökande ska alltid hänvisas till Migrationsverket som beviljar bistånd i form av dagsättning enligt lag om mottagande av asylsökande med flera. Detta gäller oavsett om den asylsökande vistas på förläggning eller hos släkting i kommunen. Kommunen ansvarar för gruppen "Övriga som sökt uppehållstillstånd" i Sverige och omfattas av 1 § punkt 3 i lag om mottagande av asylsökande med flera (LMA), det vill säga "har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige och av särskilda skäl medgetts rätt att vistas här medan ansökan prövas". Det är Migrationsverket som beslutar om detta, och beslutet ska visas upp av den sökande. Dessa personer beviljas dagsättning enligt LMA och det utbetalas av kommunen. Detta gäller även personer som tidigare haft uppehållstillstånd som upphört att gälla och som sökt nytt uppehållstillstånd. I de senare fallen kan det även bli aktuellt att bevilja hyra eller dylikt.

EU-medborgare

ALLMÄN ORIENTERING

För en EU-medborgare gäller särskilda regler som innebär att kravet på uppehållstillstånd enligt utlänningslagen inte gäller för dem under vissa förutsättningar. Bestämmelser om uppehållsrätt, som reglerar EU-medborgares rätt att vistas i landet, finns i utlänningslagen och utlänningsförordningen. Reglerna om uppehållsrätt omfattar även medborgare från EES-länderna Island, Norge och Liechtenstein. Reglerna om uppehållsrätt omfattar i vissa avseenden också medborgare från Schweiz, EU-medborgare kan vistas i Sverige utan uppehållstillstånd i upp till tre månader.

UPPEHÅLLSRÄTT

Reglerna om uppehållsrätt är endast tillämpliga på EU-medborgare som reser till eller uppehåller sig i en annan medlemsstat än den de själva är medborgare i och därigenom utnyttjar den fria rörligheten. Upphållsrätt grundas inte på något formellt myndighetsbeslut utan uppehållsrätten inträder när de i lagen uppställda villkoren för olika kategorier av EU-medborgare är uppfyllda. Omvänt har en person inte uppehållsrätt om villkoren inte är uppfyllda. Med uppehållsrätt avses en rätt för EU-medborgare och deras familjemedlemmar

att vistas i Sverige mer än tre månader utan uppehållstillstånd under vissa förutsättningar. Den som uppfyller kraven för uppehållsrätt och därmed har rätt att vistas i Sverige längre än tre månader har även rätt till likabehandling. Det innebär samma rättigheter och skyldigheter som övriga svenska medborgare och socialtjänstlagen ska tillämpas fullt ut.

EU-medborgaren har uppehållsrätt om han eller hon:

- är arbetstagare eller egen företagare i Sverige
- har kommit till Sverige för att söka arbete och har en verklig möjlighet att få en anställning
- är inskriven som studerande vid en erkänd utbildningsanstalt i Sverige och enligt en försäkran om detta har tillräckliga tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning samt har en heltäckande sjukförsäkring för sig och familjemedlemmarna som gäller i Sverige, eller
- har tillräckliga tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning och har en heltäckande sjukförsäkring för sig och familjemedlemmarna som gäller i Sverige.

Med familjemedlem avses make/maka eller sambo. Med familjemedlem avses vidare släkting i rakt nedstigande led till EU-medborgare eller till hans eller hennes make eller sambo, om släktingen är under 21 år eller är beroende av dem för sin försörjning. Slutligen avses även släkting i rakt uppstigande led till EU-medborgare eller till hans eller hennes make eller sambo, om släktingen är beroende av dem för sin försörjning. En registrerad partner jämställs med make. Det skall noteras att familjemedlemmar inte behöver vara EU-medborgare för att ha uppehållsrätt.

En EU-medborgare som har vistats lagligt i Sverige utan avbrott under minst fem år och under denna tid haft uppehållsrätt kan ansöka om permanent uppehållsrätt hos Migrationsverket

Personer som flyttar från ett annat land till Sverige och planerar att bo här i mer än ett år bör normalt vara folkbokförd här. Skatteverket ansvarar för folkbokföring. För att en EU-medborgare ska kunna bli folkbokförd ska denne kunna antas ha uppehållsrätt i minst ett år. En EU-medborgare som är arbetslös kan ha uppehållsrätt, men kan inte bli folkbokförd på den grunden.

UPPEHÅLLSKORT

En EU-medborgares familjemedlem som inte är EU-medborgare (3:e-landsmedborgare) ska ansöka om uppehållskort hos Migrationsverket senast tre månader efter ankomsten till Sverige. Ett bevis om registreringen och ett intyg om inlämnad ansökan om uppehållskort utfärdas omedelbart.

YRKESVERKSAMMA PERSONER

En EU-medborgare har uppehållsrätt om han eller hon är arbetstagare eller egen företagare i Sverige. För att betraktas som arbetstagare ska arbetet utföras åt någon annan, personen ska vara under dennes arbetsledning och arbetet ska ske mot ersättning. Arbetet som utförs ska anses vara sådant som normalt hör hemma på arbetsmarknaden och i den omfattningen att det inte är marginellt och sidoordnat. Svartarbete ger inte uppehållsrätt.

Om arbetstagaren drabbas av tillfällig arbetsförmåga på grund av sjukdom eller olycksfall behåller personen sin ställning som arbetstagare och uppehållsrätt under tiden som han eller hon inte kan arbeta.

En EU-medborgare som har uppehållsrätt som arbetstagare behåller sin uppehållsrätt han eller hon blir ofrivilligt arbetslös efter mer än ett års anställning och har anmält sig som arbetssökande vid Arbetsförmedlingen. En EU-medborgare som fullgjort en tidsbegränsad anställning som varit kortare än ett år eller blir ofrivilligt arbetslös inom de första tolv månaderna av en anställning behåller sin uppehållsrätt under sex månader.

Om den enskilde själv väljer att avsluta sin anställning behåller denne inte sin ställning som arbetstagare. För att ha uppehållsrätt måste denne istället uppfylla de kriterier som gäller för arbetssökande.

Upphållsrätten förutsätter att en arbetstagare kan visa intyg om anställning eller liknande. En EU-medborgare med uppehållsrätt som arbetstagare har samma rätt till ekonomiskt bistånd som svenska medborgare. För rätt till bistånd krävs det självklart att övriga krav enligt 4 kap 1 § SoL är uppfyllda.

ARBETSSÖKANDE

En EU-medborgare har vidare uppehållsrätt om han eller hon är arbetssökande i Sverige med verklig möjlighet att få anställning. EU-domstolen har fastslagit att sex månader normalt sett är en tillräcklig tid för att den arbetssökande ska ha en verklig möjlighet att hitta ett arbete, men att det under vissa omständigheter kan röra sig om längre tid. Det finns ingen absolut tidsgräns för hur länge en EU-medborgare kan betraktas som arbetssökande. Avgörande är om den arbetssökande verkligen söker arbete och om det finns en verklig möjlighet att få en anställning. Det måste avgöras från fall till fall.

Vistelsebegreppet och socialtjänstens regler om kommunens yttersta ansvar samt den enskildes rätt till bistånd innebär att en individuell prövning måste göras om bistånd skall utgå och i vilken omfattning. En arbetssökande EU-medborgare har i regel inte rätt till försörjningsstöd. En individuell bedömning måste dock alltid göras i det enskilda fallet, där hänsyn bl.a. skall tas till vistelsetidens längd och avsikten med vistelsen. Se även under Akut nödsituation.

För personer med rätt till arbetslöshetsersättning enligt hemlandets regler finns möjlighet att under tre månader ta med sig denna ersättning till det land där man tillfälligt vistas. Kommunen måste från fall till fall bedöma om, och i så fall, i vilken omfattning bistånd skall utges.

ICKE YRKESVERKSAMMA PERSONER

Vidare har vissa studerande och personer, till exempel pensionärer, som har tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning och en heltäckande sjukförsäkring uppehållsrätt. En EU-medborgare, som lagligen vistas i Sverige vid biståndsbedömningen, ska i princip behandlas på samma sätt som en svensk medborgare under samma förutsättningar. Kommunen måste från fall till fall bedöma om, och i så fall, i vilken omfattning bistånd skall utges.

TILLFÄLLIG VISTELSE

EU-medborgare som tillfälligt vistas i Sverige, till exempel som turister eller affärsresande, och som inte har något arbete i Sverige och inte heller har för avsikt att arbeta i Sverige ska vid ekonomiska problem i första hand hänvisas till det egna landets ambassad eller konsulat. I

princip föreligger rätt till ekonomiskt bistånd i en nödsituation och kommunen är skyldig att pröva biståndsbehovet i de fall behovet inte kan tillgodoses på annat sätt.

Det yttersta ansvaret skulle i det enskilda fallet kunna ge den enskilde matpengar samt en biljett hem. Det skall noteras att en EU-medborgare som uppfyller kriterierna för uppehållsrätt enbart kan bli aktuella för avvisning i särskilda situationer. EU-medborgare som inte är arbetstagare, egenföretagare, arbetssökande och deras familjemedlemmar får dock avvisas till exempel om de under vistelsen i Sverige utgör en belastning för biståndssystemet enligt socialtjänstlagen.

Försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd till livsföring i övrigt 2016

RIKSNORM PERSONLIGA KOSTNADER MÅNADSBELOPP

Tillägg för lunch när alla mål äts hemma
(förskolebarn)

	Månad	Vecka	Dag	Månad	Vecka	Dag
Ensamstående vuxen	2 950	681	97			
Samboende	5 320	1 228	175			
Barn under 1 år	1 710	395	56	130	30	4
Barn 1 - 2 år	1 900	438	62	180	42	6
Barn 3 år	1 650	381	54	180	42	6
Barn 4 - 6 år	1 830	422	60	250	58	8
Barn 7 - 10 år	2 660	614	87			
Ungdomar 11 - 14 år	3 090	713	102			
Ungdomar 15 - 18 år	3 500	808	115			
Ungdomar 19 - 20 år	2 530	584	83			
Hemmaboende vux	2 950	681	97			

HUSHÅLLSKOSTNADER PER MÅNAD	1 person	2 pers	3 pers	4 pers	5 pers	6 pers	7 pers
Förbrukningsvaror	116	137	241	271	315	377	407
Dagstidning, telefon, mobiltelefon, TV-licens	824	914	1 079	1 229	1 405	1 583	1 723
Summa	940	1050	1320	1500	1720	1960	2130

För hushåll med fler än sju personer beräknas kostnaden för varje tillkommande person som skillnaden mellan hushåll med sex respektive sju personer.

För vuxen person som inte är att anse som samboende, men som ingår i hushållsgemenskap med flera personer,

beräknas normen såsom personliga kostnader för ensamstående plus kvoten av de gemensamma kostnaderna för hushållet

och antal medlemmar i hushållet.

RIKSNORM PERSONLIGA KOSTNADER

Budgetposter	Ungdom 15-18 år	Ungdom 19-20 år	Hemmaboen		Sambo
			de vuxen fr 18 år	Vuxna Ensamst	
Livsmedel, ej lunch					
Livsmedel alla måltider	1 820	1 322	1 711	1 711	2 766
Kläder/skor	618	447	561	561	1 117
Fritid/lek	770	552	413	413	852
Hälsa/hygien	229	165	265	265	585
Barn- och ungdomsförsäkring	63	45			
Summa	3 500	2 530	2 950	2 950	5 320

RIKSNORM PERSONLIGA KOSTNADER

Budgetposter	Barn och ungdomar					
	Under 1 år	1-2 år	3 år	4-6 år	7-10 år	11-14 år
Livsmedel alla måltider	760	864	940	1 132		
Livsmedel, ej lunch	630	684	760	882	1 302	1 534
Kläder/skor	306	414	446	439	554	568
Fritid/lek	148	235	240	360	640	750
Hälsa/hygien	564	504	141	86	101	175
Barn- och ungdomsförsäkring	63	63	63	63	63	63
Summa						
Alla måltider hemma	1 840	2 080	1 830	2 080	2 660	3 090
Ej lunch hemma	1 710	1 900	1 650	1 830		

NORM I SAMBAND MED UMGÄNGE

(livsmedel, hygien)

	Månad			Lunch		
	Månad	Vecka	Dag	Månad	Vecka	Dag
Barn under 1 år	1193	275	39	130	30	4
Barn 1 - 2 år	1188	274	39	180	42	6
Barn 3 år	901	208	30	180	42	6
Barn 4 - 6 år	969	224	32	250	58	8
Barn 7 - 10 år	1403	324	46			
Ungdomar 11 - 14 år	1708	394	56			
Ungdomar 15 - 18 år	2049	473	67			

Tillägg ska göras för förbrukningsvaror med 1 andel av hushållstorleken.

Hushållets storlek; en andel per umgängesbarn

Förbrukningsvaror	2 pers	3 pers	4 pers	5 pers	6 pers	7 pers	8 pers
Månad	68	80	68	63	63	58	55
Vecka	16	19	16	15	15	13	13
Dag	2	3	2	2	2	2	2

BOSTADS KOSTNADER 2015

(FKFS 2014:9)

	Genomsnitt s- kostnad fr o m Kr/mån	Högsta godtagbara kostnad fr o m Kr/månad
1 - 2 vuxna	5 225	7 075
1 - 2 vuxna + 1 barn	6 350	8 800
1 - 2 vuxna + 2 barn	7 825	10 875
1 - 2 vuxna + 3 barn	9 650	13 275

För familjer med fler än tre barn görs ett tillägg på 1 475 kronor i genomsnittlig kostnad och 2 075 kronor i högsta kostnad per ytterligare barn.

Högsta godtagbara kostnad för statligt bostadstillägg (BTP) till folkpension är 5 000 kr per månad för ogift och 2 500 kr/mån för gift.

